

**CĂRȚI DESPRE
ORGASM**

C. Rogozanu despre o carte de sfaturi aproape penibil de comercială, o carte ceva mai serioasă, scrisă cu un oarecare simț al răspunderii, și cartea unei psihanaliste extrem de cunoscute.

CITIȚI ÎN » PAGINILE 10-11

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂȚA » **EDIȚIA NAȚIONALĂ** » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

**AFRICA,
MON AMOUR**



**„COLONIALISMUL
CELEBRITĂȚILOR”**

Casiana Ioniță

Interesul vedetelor față de problemele de pe continentul african pare inevitabil „pus în scenă”.

ÎN » PAGINA 7

NR. 102 » 11-17 noiembrie 2006 » Săptămînal realizat de Editura Polirom, „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud” » supliment@polirom.ro



OVIDIU BUTA, CEL MAI CUNOSCUT CRITIC DE MODĂ DIN ROMÂNIA:

Toți ne îmbrăcăm dimineața, dar nu toți înțelegem moda

Comunism de bazar

Mădălina Cocea

În Chișinău am descoperit un altfel de comunism – unul care își vinde decorațiile, medaliile și broșele la bucată în bazarul improvisat al micilor artiști.

ÎN » PAGINA 6



Ranevskaia nu respectă deadline-ul

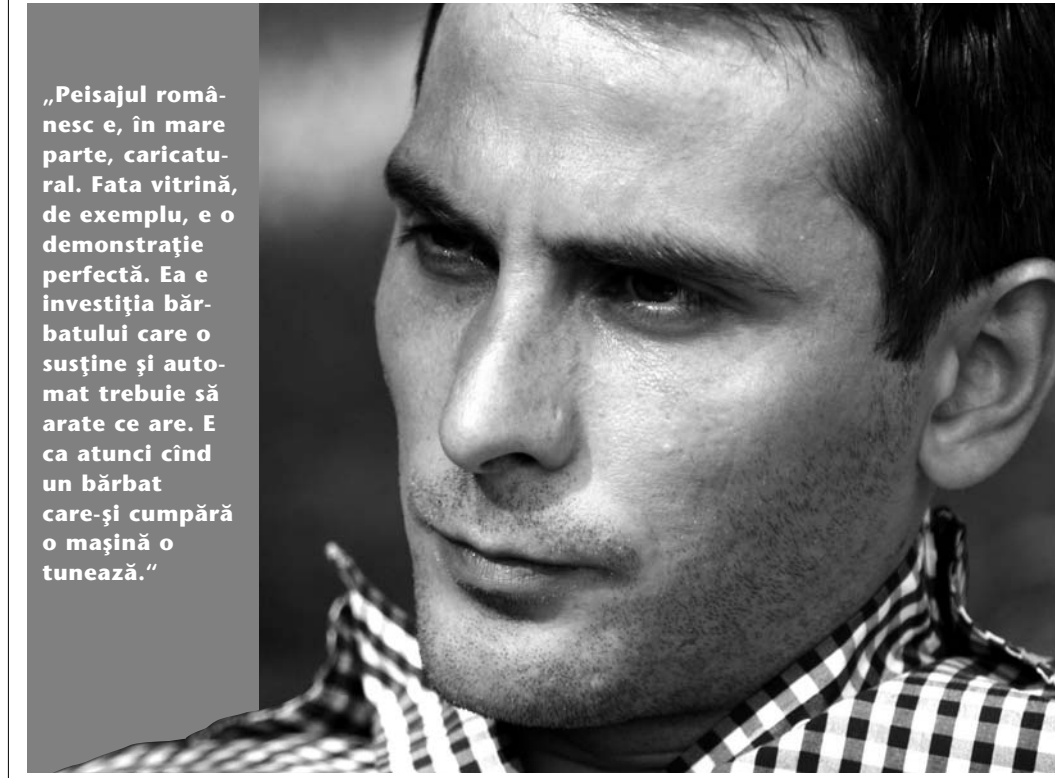
Mihaela Michailov

A venit Chéreau la București în cadrul celei de-a XVI-a ediții a Festivalului Național de Teatru. A venit și-a citit *Legenda mare-lui inchișitor*, după un text de Dostoievski. Un text complex, filosofico-poetico-religios, lecturat de unul dintre cei mai importanți regizori ai lumii.

ÎN » PAGINA 4

**S-A CITIT. ACUM SE AUDE
DETALII ÎN » PAGINA 5**

„Peisajul românesc e, în mare parte, caricatural. Fata vitrină, de exemplu, e o demonstrație perfectă. Ea e investiția bărbatului care o susține și automat trebuie să arate ce are. E ca atunci cînd un bărbat care-și cumpără o mașină o tunează.”



Ovidiu Buta deține două premii de excelență în presa de modă. Nu s-a dezis, s-a specializat, a criticat și a „umblat” prin tot ce înseamnă modă națională ori internațională. Despre itinerarii, despre ce se ascunde în culisele modei și ce

înseamnă să ai curajul să descrii asta ne povestește în cartea sa – *Victima modei* –, o colecție de articole publicate în reviste de nișă.

CITIȚI INTERVIUL DIN » PAGINILE 8-9

EDITORIAL

Trei depeșe

George Onofrei

Andrei Șerban vs Ion Caramitru. Angela Gheorghiu vs Adrian Iorgulescu. Cele două conflicte „culturale” din săptămâna pe care o analizăm.

Într-o scrisoare deschisă, regizorul Andrei Șerban s-a arătat „uimit și mîhnit” că la spectacolul său din programul Festivalului Național de Teatru – *Purificare* de Sarah Kane, găzduit de Teatrul Național din București (TNB) – publicul trebuie să plătească cel mai mare preț pentru bilete. În replică, Ion Caramitru, directorul general al Teatrului Național din București (TNB), a spus că prețul biletelor la spectacolul lui Andrei Șerban din festival este mai mare pentru că se joacă pentru circa 200 de spectatori, nu pentru 1200, cît în cap, în mod normal, la Sala Mare a TNB.

Povestea cu Angela Gheorghiu pare să fie una la fel de complicată. Artista susține că numele său este folosit de organizatorii ediției 2007 a Festivalului și Concursului Internațional „George Enescu” în legătură cu acest eveniment, fără ca ei să aibă vreun suport contractual în acest sens. Informația a fost lansată de purtătorul de cuvînt al sopranei. În urmă cu o săptămînă, Ioan Holender, directorul Operei din Viena și președintele onorific al Festivalului, anunțase că aceasta va fi prezentă, alături de alți artiști români, în concertul de deschidere.

Și dacă tot Ioan Holender se plîngea de traficul din București, dintr-o depeșă Mediafax aflăm că și românii (și, în speță, România) sînt buni la ceva. „Pe peliculă, România poate trece drept Carolina de Nord din timpul războiului civil american, Parisul anilor '20 sau chiar Kazahstanul zilelor noastre.” România oferă locații minunate pentru cei care caută case dărăpănate și drumuri desfundate. În premiera cu cele mai mari încasări la box-office-ul nord-american din weekend-ul trecut, satul Glod din comuna dimbovițeană Moroeni ține locul unei așezări din Kazahstan. Și, nu în ultimul rînd, cel mai recent film al lui Anthony Minghella pleacă de la experiența directă a acestuia cu hoții români din timpul filmărilor la *Cold Mountain*. Domniile lor l-au prădat pe celebrul regizor de vreo trei ori.

Șușă

La nici un alt nivel al societății legea junglei nu se manifestă mai pregnant decît în politică. Aici, cine știe să lovească mai bine pe la spate, cine cunoaște regulile improprietății cu noroi, ba chiar ale dejecțiilor aruncate cu mai multă sau mai puțină subtilitate spre adversar are cele mai mari șanse să reușească. Iar Traian Băsescu a demonstrat pînă acum că este campionul absolut al stăpînirii acestor reguli și practici. Fiind vorba de o lege a junglei, nici nu l-am putea acuza prea mult pentru asta. Totul pînă în momentul în care aplicarea lor nu duce la un penibil generalizat, desfășurînd un circ de joasă speță la vedere, pe scenă, chiar în fața publicului-spectator.

Am tot mai acut senzația, ca om ce și-a plătit biletul la spectacol în 2004, cu ocazia alegerilor, că asist la o sușă de prost-gust, în care mi-au apărut cu totul alți actori decît cei trecuți pe afiș. Bătălia cu numeroase accente penibile dintre PD și PNL mi-a provocat nu o dată regretul că particip la acest circ, fie și numai din postura de spectator, iar neinspirăția multor actori, care îl copiază pînă și la gesturi pe actorul principal, Traian Băsescu, a devenit tot mai greu de suportat.



CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

Zilele trecute am citit un interviu acordat de Monica Macovei în „Evenimentul zilei” (8 nov. 2006). Nu mă așteptam la nimic spectaculos: prestația ministrului Justiției a fost, în ciuda imaginii la care s-a lucrat de zor dinspre cel mai înalt nivel, una dintre cele mai proaste din actualul executiv. Incapacitatea doamnei Macovei de a coordona o justiție înecată în corupție și birocrație a devenit evidentă imediat după ce primele petarde de presă, cu arestări de față și eliberări imediate, s-au fisit.

Și-atunci, ce altceva poate să facă doamna Macovei din poziția domniei sale? Dă interviuri în care afirmă, în mare, trei lucruri esențiale: 1. „sînt susținerea PD și, în primul rînd, a președintelui”; 2. „în România sînt grupuri de interese care nu vor schimbări”; 3. „mi se pare că e nevoie de alegeri anticipate”. Vă gîndiți brusc la Traian Băsescu? Da, sînt exact cuvintele lui. Plus ale multor alte reflexii ale președintelui: Emil Boc, Adrian Videanu, Theodor Stolojan, Mona Muscă, Valeriu Stoica și alții, dar totuși acestea nu mai contează, ei sînt anulăți ca personalitate, sînt doar portavocele unui clișeu prezidențial. Iată însă

că, prin Monica Macovei, clișeu s-a extins în sinul guvernului.

Doamna ministru care a eșuat lamentabil în funcția ei încearcă, la rîndu-i, să ne convingă că avem o Albă ca Zăpada, Traian Băsescu, plus șapte pitici, adică cei din PD și grupul unitar liberal din jurul PNL condus de Stolojan, care luptă de zor împotriva unei vrăjitoare rele numite, în momentul de față, PNL. La altă pară se fi redus politica românească în prag de intrare în UE.

Nimic neobișnuit în asta. Șochează însă că acești oameni, care au început să lovească din toate părțile un partener de guvernare, încercînd ridiculizarea PNL-ului prin declarații prezidențiale, punînd bețe în roate guvernului,

» **Prestația ministrului Justiției a fost, în ciuda imaginii la care s-a lucrat de zor dinspre cel mai înalt nivel, una dintre cele mai proaste din actualul executiv.**

inventînd alternative liberale, atacînd, iată, și din interiorul executivului, au reușit să fac toate acestea doar prin colportarea acelorași clișee lipsite de substanță: „grupuri de interese” și „alegeri anticipate”. Numesc și anticipatele clișeu lipsit de substanță pentru că acestea par a fi devenit un interes vital al României, fără ele țara neputînd să mai facă un pas înainte. Cînd, de fapt, anticipatele sînt doar o obsesie a PD-ului, care-și imaginează că ele îi vor oferi mai multă putere.

Prin această luptă de prost-gust, purtată cu arme atît de schematice, oamenii politici care evoluează în fața noastră par a ne desconsidera, mizînd pe faptul că sîntem spectatori needucați, care-i aplaudăm în ciuda performanțelor mediocre, numai pentru că știu să creeze perlele de fum frumoșorolate. E adevărat; nu știu însă cît de indignat ar trebui să fiu, de vreme ce, iată, le iese. De vreme ce sondajele indică faptul că jumătate dintre spectatori aplaudă frenetic. Nu pot, în concluzie, să nu mă gîndesc că, de fapt, oamenii politici ne dau exact ceea ce merităm: perlele de fum colorat, artificii și clovnerii. Partea proastă e că, spre deosebire de spectacolele obișnuite, noi, ceilalți, cei care ne dorim ceva mai mult, nu putem să ne ridicăm și să părăsim sala. Așa că înghițim, frustrați, șușă.

PE SCURT



BOX-OFFICE: Filmele românești nu aduc publicul în săli

Cele cinci filme românești care au rulat săptămîna trecută în cinematografe au fost văzute de vineri pînă duminică de numai 2.304 spectatori, cumulînd încasări de 14.131 lei, conform datelor de box-office colectate de agenția Champlions.

Aproape jumătate din numărul de spectatori și două treimi din încasări s-au înregistrat la *Lacrimi de iubire*, filmul care încheie acțiunea telenovelei omonime. Pelicula a strîns la cinema 1.196 de persoane. Cea mai recentă premieră românească (27 octombrie), *Și totul era nimic...* de Cristina Nichituș, a fost văzută de 159 de spectatori. Prezențe mai vechi în cinematografe, cele trei filme de autor premiate la festivalurile internaționale – *Cum mi-am petrecut sfîrșitul lumii* de Cătălin Mitulescu (premiera: 15 septembrie), *A fost sau n-a fost?* de Corneliu Porumboiu (29 septembrie) și *Hirtia va fi albastră* de Radu Muntean (13 octombrie) – au fost urmărite de 949 de români la sfîrșit de săptămîna.

CONCURS: Uite e, uite nu e secretarul general

Postul de secretar general al Ministerului Culturii și Cultelor (MCC) a fost scos la concurs de Agenția Națională a Funcționarilor Publici (ANFP). Ministrul Adrian Iorgulescu a declarat, la sfîrșitul lunii octombrie, într-o conferință de presă, că actualul consilier Virgil Nițulescu va ocupa funcția de secretar general al MCC, rîmășă vacantă după demisia Delciei Mucic. Iorgulescu susținea la momentul respectiv că speră ca premierul Călin Popescu-Tăriceanu să aprobe numirea „în cîteva zile”. Funcția de secretar general al MCC corespunde însă categoriei înalților funcționari publici, fapt pentru care se poate ocupa doar prin concurs organizat de ANFP. Astfel, cei interesați de acest post vor fi evaluați pe baza unui examen scris, organizat pe 6 decembrie, și a unui interviu, pe 7 decembrie.

CITATUL SĂPTĂMÎNII

PRIMARUL COMUNEI MOROENI, Iordan Constantin, spune că cele cîteva secvențe din România filmate pentru Borat! – Învățături din America pentru ca toată nația Kazahstanului să profite (foto) au fost turnate în urmă cu doi ani, dar că el n-a dat nici o aprobare pentru filmări. Acestea s-ar fi făcut „cu acordul cetățenilor”.
„Era vorba de proprietățile oamenilor. Au fost plătiți, asta știu. Ce mă deranjează este că se tot pomenește comuna Moroeni, cînd de fapt e vorba de un singur sat. De ce să aibă comuna Moroeni imaginea asta?”, a adăugat primarul.



ARTICOLUL SĂPTĂMÎNII

„EXODUL BALERINILOR” de Florentina Ciuverca, „Evenimentul Zilei”, 8 noiembrie: „Dansatorii din trupa celebrului coregraf Oleg Danovski au ales munca pe vapoare în locul salariilor de mizerie. La doar zece ani de la moartea celebrului coregraf, Teatrul de Balet din Constanța, care-i purta numele, n-a mai supraviețuit. Balerinii rîvnici altădată de companii de balet europene au luat drumul croazierelor pe vapoare, iar turneele celor puțini rămași în țară s-au subțiat, la fel și înălțimea prestațiilor. În 17 ani de democrație, nici o altă instituție de acest gen n-a atins performanțele trupei lui Oleg Danovski. Cu toate acestea, decizii aleatorii ale autorităților locale din Constanța și inerția Ministerului Culturii și Cultelor i-au alungat pe balerini în concedii nesfîrșite ori la muncă în străinătate.”

SUPLIMENTUL LUI JUP



PATRICE CHÉREAU:

„Scopul meu este să spun bine povestea“



Patrice Chéreau, regizor de teatru, dar cunoscut la noi mai degrabă pentru filmele *Intimitate* (2001) și *Fratele lui* (2003), a venit pentru a doua oară în România pentru a participa la Festivalul Național de Teatru. Prima oară a fost la începutul anilor '90, cînd a prezentat într-o formă inedită spectacolul *Dans la solitude des champs de coton*, după textul lui Bernard-Marie Koltès, după ce îl montase la Paris cu el în rolul Dealer-ului și cu Pascal Gregory în rolul Clientului.

Camelia Nicolescu

În cadrul Festivalului, pe 5 noiembrie, la Sala „Elvira Popescu” a Institutului Francez din București, a avut loc proiecția documentarului *Patrice Chéreau et Pascal Gregory, une autre solitude*, realizat pentru ARTE de Stéphane Metzger.

Deși s-a dorit a fi un film despre repetițiile la spectacolul *Dans la solitude des champs de coton* după textul lui Bernard-Marie Koltès, cu Chéreau în dublă ipostază (de regizor, dar și de actor în rolul Dealer-ului), documentarul realizat de Stéphane Metzger nu s-a putut apropia în profunzime de lucrul la acest spectacol, sondînd doar suprafața relațiilor dintre Chéreau și Gregory. Din cauza montajului, dialogul dintre cei doi pare lipsit de realitate, doar găunos și plin de cuvinte mari.

De altfel, după vizionare, Chéreau a și explicat că, din punctul lui de vedere, un astfel de film nu ar fi trebuit să se

facă, pentru că „o repetiție a unui spectacol este un lucru secret. Ceea ce se întîmplă între regizori și actori este un act misterios, care trebuie să se petreacă numai între privirile lor, pe un ton jos. Tot ce e mai important se întîmplă în interiorul actorului, iar acolo nu e nimic vizibil, nu e nimic de filmat”. Chéreau a

» **„Ceea ce se întîmplă între regizori și actori este un act misterios, care trebuie să se petreacă numai între privirile lor, pe un ton jos. Tot ce e mai important se întîmplă în interiorul actorului, iar acolo nu e nimic vizibil, nu e nimic de filmat.”**

mai spus că a fost prima și ultima oară cînd a vrut și s-a lăsat filmat, numai că echipa a trebuit să accepte condiția impusă: cel care a realizat documentarul a trebuit să fie în permanență prezent, de la prima lectură a textului, pînă la premiera de la Bienala de la Veneția, astfel încît artiștii să se comporte normal în apropierea camerei. Cum costurile pentru realizarea acestui film erau destul de ridicate, Chéreau le-a promis și repetițiile pentru reluarea spectacolului cu opera *Don Giovanni* de Mozart, pentru Festivalul de la Salzburg, spectacolul regizat de Chéreau.

Atunci cei de la ARTE au acceptat trocul, dar documentarul rezultat este un montaj destul de ciudat și de neînțeles între repetițiile la spectacolul cu textul lui Koltès și *Don Giovanni*.

„Nu sînt de acord cu televizarea unui spectacol, pentru că televiziunea denunță artificialitatea teatrului”, spune Chéreau în documentar, dar a reluat ideea în fața publicului de la București. Pentru el, singura metodă de promovare a unui spectacol ar fi un mixaj dintre dialogul cu regizorul, cu imagini din timpul repetițiilor, cam cum a fost făcut *Patrice Chéreau et Pascal Gregory, une autre solitude*.

„Nu fac nici o deosebire între teatru-film-operă”, a spus Chéreau, referindu-se desigur la cele trei domenii în care lucrează. „Lucrez la fel pentru teatru, film și operă. Din fericire, pentru că altfel aș innebuni. Nu fac trei meserii diferite, ci una singură. Este o singură meserie, numai că operează cu instrumente și metode diferite”.

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel GHEO



Probleme care ne trag la fund

Faptul că gradul de civilizație al unei țări se poate deduce ușor după toaletele publice nu-i o descoperire epocală. Ideea s-a repetat de zeci de ori în ultimii ani, fie în comparațiile cu toaletele igienice din Occident, fie fără comparații, doar în urma banalei scufundări în zăoalele WC-urilor publice autohtone. La WC-uri – și, implicit, la igienă – stăm prost. Ce mai încolo și-ncoace, WC-urile noastre nu intră în Europa. Aici avem un steguleț roșu. Și-l merităm.

Cum la români un WC public curat pare să reprezinte un salt prea mare în timp și civilizație, propun politica pașilor mărunți. Zece pași, ca la Alcoolicii Anonimi. Propun așadar înființarea extrem de necesarei asociații... să-i zicem Mirlăneii Anonimi. În mod evident, primul din cei zece pași, *Pasul 1*, va fi acela de a ne recunoaște contribuția la condiția mizerabilă a toaletelor publice. „Mă cheamă X și sînt un mirlănel. Stau cu picioarele urcate pe capacul closetului și scriu texte obscene pe pereții toaletei.” Sufletește, e greu, dar merită.

Iar după o asemenea descătușare, al doilea pas nu poate fi decît unul mic, ca să nu ne epuizăm pînă la capătul drumului.

Pasul 2: Să nu mai furăm hîrtia igienică din WC-uri.

Sper că n-a zîmbit nimeni. Importanța hîrtiei igienice pentru civilizație poate fi ridiculizată atunci cînd stai liniștit și citești pe canapea. Dar cînd ai mare-mare nevoie de articolul ăla mărunț și nu-l ai, nu cred că mai poți zîmbi foarte destins. Iar cu hîrtia igienică noi avem o problemă. Sau o obsesie. Iată un exemplu: „În toaleta cinematografului Gloria: «Hîrtia igienică se solicită la control». Pe moment n-am știut dacă trebuie să iau sau trebuie să dau” scrie Marius Chivu (sau M.C.) o pastilă la ingenioasa rubrică „Cu ochii în 3,14” din „Dilema veche”.

Anunțul e năucitor. Trebuie să te gîndești un pic ca să-l înțelegi. Dar apoi, ca român obișnuit cu toaletele băgtoase, îți dai seama că la intrarea în cinematograful, cînd arăți biletul, ți se dă – numai la cerere! – o bucată de hîrtie igienică. În caz de... Fiindcă, desigur, toaletele cinematografului nu au. Adică ar avea, dar se fură.

» **Cînd ai mare-mare nevoie de articolul ăla mărunț și nu-l ai, nu cred că mai poți zîmbi foarte destins.**

Dacă am păți așa ceva în Paris, la Berlin sau chiar la Budapesta, am fi oripilați. Aici însă e normal. Întrii în cinema, primești de la plasa-toare o fișie smotocită – și întotdeauna prea scurtă – de hîrtie igienică și o bagaj griluiu în buzunar, lîngă cardurile bancare și telefonul celular. Să fie acolo, în caz de.

La WC-urile publice așa ceva nici nu intră în discuție. Cînd intri – și plătești –, în prețul biletului de WC se includ și vreo cincizeci de centimetri de hîrtie igienică maronie și grosolană. România a inventat conceptul de hîrtie igienică la purtător, fiindcă articolul nu se pune aproape niciodată în toaletele publice. Și aici vine marea revelație: de ce nu se pune? Pentru că se fură! Se fură mereu. Din toaleta cinematografului, din cea a restaurantului sau din buda publică de gară. Nu-i un gest grandios în meschinăria lui? Să furi un sul de hîrtie igienică de 2000 de lei, ba chiar pe jumătate consumat...

La sediul unei asociații scriitoricești are loc aproape săptămînal cîte o lansare de carte. WC-ul instituției, de obicei închiuzat – desigur, ca să nu se fure hîrtia igienică sau prosoapele –, rămîne atunci deschis publicului larg. Și, desigur, în ciuda selectului public venit la lansare, după cîinci minute hîrtia igienică dispăre. Se fură. O fură scriitorii. Iar dacă lași acolo, în toaletă, și vreun prosop sau vreun săpun, dispar și ele. *Pasul 2*, stimați cetățeni! *Pasul 2!* Îmi și imaginez cum un om de litere intră în WC cu servieta diplomat după el și smulge repede, hoștește, sulul firav de hîrtie igienică, strecurîndu-l în servieta, lîngă ultima traducere din Fukuyama sau din poemele lui Borges.

Dar apoi, ca român obișnuit și doar un vis îndepărtat, mai îndepărtat decît intrarea României în Uniunea Europeană, iar mîine se pregătește din nou o lansare de carte, să nu uit cumva să-mi pun în geantă o mînă de șervețele. În caz de.



LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

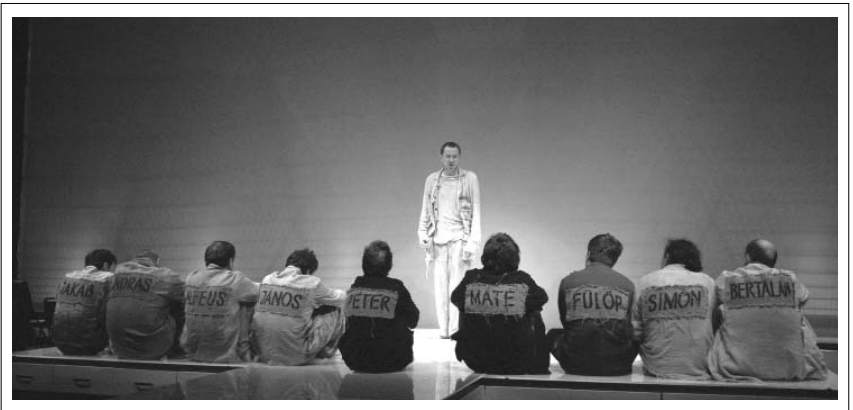
Cum poate fi luat în deșert numele zăvoranului

Flower are un nume suav și un comportament care nu aduce nici în cea mai mică măsură cu ceea ce-i stă scris în „buletin”. Ea este liderul feminin al familiei Whiskers, care are de întreținut un vast domeniu pe care își duce existența zilnică. Daisy și Mozart sînt fiicele lui Flower și intră des în conflict cu mama lor. Se iau la bătaie, se ceartă, pun la cale planuri mișești de răzvrătire, dar întotdeauna sînt prinse și pedepsite crunt de nemiloasa Flower. Zaphod nu e un personaj ciudat din *Star Trek*, ci liderul familiei Whiskers, un mascul care are grijă ca nimeni și nimic să nu perturbe liniștea și așa fragilă a numerosului clan. Shakespeare, fiul lui Flower și, evident, fratele lui Daisy și Mozart, are poate cea mai bună imagine din familie, pentru că a reușit să-și salveze, cîndva, rudele, de atacul unei vipere extrem de veninoase. Youssarian nu a avut în viața lui probleme cu trecutul, nimeni nu l-a șantajat, deși, poate, cineva ar mai trebui să-i aducă din cînd în cînd aminte cum a căzut în cap cînd era mic și a supraviețuit miraculos. Ca să nu mai spunem că Youssarian are o mare problemă: a fost iubitul lui Flower, înainte ca „prima doamnă” a familiei să se cupleze cu Zaphod, care, la asta chiar nu v-ați fi așteptat, este fratele său. Liniștea și așa fragilă a clanului Whiskers este din cînd în cînd perturbată de domni și doamnele Lazuli, rivalii și vecinii lor de moarte.

Cam așa arată, foarte pe scurt, viața unei comunități de manguste. Existența lor, filmată îndelung și en-detail de o echipă dramatică din profesioniști entuziaști ai canalului Animal Planet, e cuprinsă într-un serial absolut fermecător – *Moșia mangustelor*. Vi-l recomand ca pe un medicament la

epidemia zilnică de mirlanie pe care o înghițim cu toții deschizînd televizoarele din lumea noastră mare și civilizată, cu personaje suprarrealiste care, pe cît se dau de serioase și preocupate, pe atît de hazoase și grotesci par a fi. Cînd vezi cum o femelă-mangustă (Daisy) își roade ficăței, plînuind să omoare noile progeneruri ale mamei sale (Flower), pentru că aceștia ar reprezenta un pericol pentru existența sa, te cureți într-o clipită de indignarea înecăcioasă care te-ar putea cuprinde cînd o urmărești pe Oana Zăvoranu făcînd circ cu mama sa pe OTV. Dacă veți vedea măcar cîteva secunde din *Moșia mangustelor*, veți încerca o detașare vecină cu nepăsarea la auzul și văzutul unor scene de mahala din lumea noastră termopanizată. Ar trebui, de asemenea, să vă uitați cum Youssarian are momente de răzvrătire față de fratele său și fosta sa iubită, femeia alpha a grupului. Ieși și acolo, în zona deșertului Kalahari, unde se află „vastele domenii” ale clanului Whiskers, scene de gelozie și complicate legături telenovelistice. În orice caz, sînt foarte mici șansele să te apuce sictirul sau revolverul pe cîteva biete manguste, așa cum, poate, și se va fi întîmplat urmărind al nu mai știe nimeni cîtelea episod din divorțul-căsătoria familiei Prigoană.

Însă, trebuie să fim corecți și să facem precizarea că mangustele habar n-au că sînt filmate. Este, poate, norocul lor că au fost hărăzite de mama natură cu cîteva sinapse în minus față de homo sapiens. Căci nu putem și ce s-ar putea întîmpla dacă, printr-o minune, pînă și simpaticele dobitoace din sudul Africii ar descoperi, într-o zi, televiziunea și inensele sale beneficii...



Ranevskaia nu respectă deadline-ul

A venit Chéreau la București în cadrul celei de-a XVI-a ediții a Festivalului Național de Teatr. A venit și-a citit *Legenda marelui inchișitor*, după un text de Dostoevski. Un text complex, filosofico-poetico-religios, lecturat de unul dintre cei mai importanți regișori ai lumii. Alegerea acestei formule scenice nu a fost concludentă pentru opera lui Chéreau.

Mihaela Michailov

S-a implantat o livadă de vișini la București. Acea *Livadă de vișini* a lui Cehov, cu o Ranevskaia care nu ține cont de *deadline*-uri. Pomii urlă, livada e tăiată. Zgomotul scrisit al fierăstrăului îți face creierii varză. Un spațiu care e, de fapt, timp embrionar analgezic, ras de pe suprafața pămîntului. Nu și de pe carnea memoriei. În regia lui Claudiu Goga, spectacolul făcut la Teatrul Sică Alexandrescu din Brașov nu are o unitate de sens și nici o forță intempestivă a relațiilor dintre personaje. Există în textul lui Cehov arcuri de tensiune relațională, care se pierd total în montarea lui Goga. Singurul personaj dramatic de pe scenă, construit printr-o sumă de detalii care îi traforează identitatea, este Epihodov. Nenorocirile lui, la prima vedere insignifiante, care culminează cu apariția de spital – capul și mina în ghips din final – au o semnificație, de cele mai multe ori, contrapunctică în spectacol. Contrapunctul funcționează bine în unele momente luate separat, dar nu în ansamblu. Scenele nu se leagă într-o structură de adincime care să motiveze dependența de livadă. Nu înțelegi decît la modul pozitiv, adică al spunerii efective a textului pe scenă, care sînt nivelurile de raportare afectivă ale Liubov Andreevnei la acest spațiu termic.

Livada de vișini este, pînă la urmă, un text de o violență coplesitoare și de o inocență stupefiantă. Nici unul dintre aceste paliere nu are destulă consistență în sens dramatic. Deposdarea este semnul defrișării unui timp care trăiește *nostalbulic*. Numai că nostalgia e doar expusă în spectacol. Metaforele la care

apелеază Claudiu Goga sînt imagini în sine. Dacă o scenă e invadată de funii, de ce acele funii nu au forța unei lumi? Funii și leagănul ar fi putut fi polii dramatici ai înclăstării unor universuri care își surpă funcția. Și încă ceva: dacă nu ai, mă refer la rolurile de anvergură, actori care să susțină textul și nici o viziune regizorală care să aducă drama violării unui spațiu într-un context semnificativ, de ce faci *Livadă de vișini*? Cel mai bun spectacol din ultima vreme cu *Livadă de vișini* este, indiscutabil, cel al Aldreei Vulpe, făcut la Teatrul Național din Tîrgu-Mureș, Compania Tompa Miklos. O montare care transforma livada în succesive încăperi inocente ale unui timp magic.

Au descins niște discipoli printre noi. Cei din spectacolul regizat de Tompa Gábor la Teatrul Maghiar de Stat din Cluj Napoca. Textul *Discipolii* al lui Visky András are autenticitatea unui manifest religios cotidian, a unei lame de cuțit care taie cronologia răbdării și mintuirea prin suferință în particule cu sens transmutabil. Peste etajul biblic se așază flash-uri torturante din România anilor '50-'60, povești ale detenției în *lagărologia mentală* contemporană, experiențe traumatizante pe care le vezi răbufînd la propriu în carne și oase, prin jocul fizic exemplar al actorilor. Excelentă gestația panicii, absurdrama colectivă care capătă prin fiecare prezentă în parte o buclă de tensiune. Tompa Gábor creează o omogenitate scenică perfectă a durerii și îndurării.

» Cel mai bun spectacol din ultima vreme cu *Livadă de vișini* este, indiscutabil, cel al Aldreei Vulpe.

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU



timisoara mercy 7
iulius mall

iasii iulius mall

bucuresti arthur verona 13
edgar quinnet 9
anador center

cărturești
carte, onai, muzică, dichia

Experiment printre elefanți

La Cluj a avut loc, între 28 octombrie și 5 noiembrie, a doua ediție a Festivalului Internațional de Teatru Experimental – *Man.In.Fest*. Poate vă mai aduceți aminte, în toamna lui 2004, Teatrul Imposibil organiza Festivalul Experimental de Teatru. Ați prins nuanța? Să vă explic: de la o încercare, o propunere, o joacă s-a ajuns la un festival în toată regula. Să vedem deci ce fel de regulă.

Luiza Vasiliu

În primul rând, *Man.In.Fest*-ul a fost gândit ca o întâlnire între artiști români și străini, un schimb de experiență care să scoată România din izolarea ei în perimetrul independent, punând-o la curent cu noile tehnici din arta contemporană. Mai pe scurt: crearea unei platforme pentru dialogul cultural și provocarea creativității. Mai pe lung: niște mici probleme rapid sesizate de presă (vezi „Ziua de Cluj”: „Teatru cu parfum de cianură” sau „Cultura, detergent pentru dezastrul ecologic de la Roșia Montană”) – partenerul oficial al festivalului e Gabriel Resources, reprezentat la toate întâlnirile oficiale de John Ashton, vicepreședintele companiei, un tip calm, jovial, responsabil, cu totul altfel decât ni-i imaginăm pe distrugătorii canadieni de vise. E vorba despre un schimb clar de profit: imagine pentru Gabriel, bani pentru festival. Jurnaliștii clujeni nu s-au putut abține să nu întrebe: 1. dacă invitații străini știu cine finanțează festivalul? 2. dacă nu e cumva imoral? Iar organizatorii au răspuns că așteaptă întrebări despre artă, nu despre bani.

Programul tipărit a coincis în proporție de 50% cu cel real

Mai bine despre artă. În deschiderea festivalului s-a jucat-dansat piesa *Purple Desert* (coregraf: Gyula Berger, interpreți: Márta Ladjanski, Gyula

Berger, Ungaria). Două ființe ca de nisip au încercat, greoi și nesfârșit, să re-construiască scenic atmosfera romanului *Femeia nisipurilor* de Abe Kobo, istoric și dans în mișcări de dans lupta cu uitarea, cu avalanșa deșertului, cu înstrăinarea. O piesă concentrată și aproape sufocantă, în stare să-l istovească pe spectatorul venit să testeze experimentul. A urmat compania berlineză Weimann Sisters Limited, care a prezentat spectacolul de teatru-instrumental *Four Winds Ballet*, o compoziție jucăușă cu patru instrumentiști suflând în clarinet, trompetă, saxofon etc. și „citind” muzici de pe partiturile imprimate pe hainele colegilor de cvartet.

Nici nu mai știu cum a început totul, când am citit primul afiș din seria celor multe. Dar știu de câte ori l-am citit prea târziu. Programul tipărit al festivalului a coincis numai în proporție de 50% cu programul real, iar modificările au fost aduse la cunoștința ori la conferințele zilnice de presă (de la care, cu voia dumneavoastră, am cam lipsit), ori, prin afișe, la fața locului, chestie care a transformat festivalul într-un adevărat experiment pe pielea spectatorilor. Astfel, piesele care urmau să fie jucate de două ori s-au jucat numai o dată, orele și locațiile s-au schimbat, iar eu am pierdut niște spectacole, aflându-mă uneori la ora și locul nepotrivite. Din fericire, n-am pierdut chiar tot.

e se – o combinație de teatru, proiecție video, pantomimă și circ

Olandeza Adva Zakai a prezentat piesa de teatru-dans *When I Laugh It Looks Like This*, o delicată interogație asupra diferenței dintre imagine și cuvânt, dintre percepție și reprezentare, dintre noi și noi în ochii celorlalți. Coregrafa a recreat într-un spațiu artificial (cel scenic) o serie de mișcări interioare pe care corpul le trăiește în mod natural. Îndrăgostirea e ca un arc înspre înapoi, lectura se face înțepinând picioarele în sus, iar risul din tot corpul e o aruncare nervoasă de mâini și picioare, într-o ordine bine stabilită. De fapt, noi înșine sîntem

o ordine precisă de mișcări, de care mai putem scăpa din când în când, dacă sîntem capabili să ne vedem în ochii celor din jur, spărți și frînți, capabili de mult mai multe nuanțe decât ne creдем în stare.

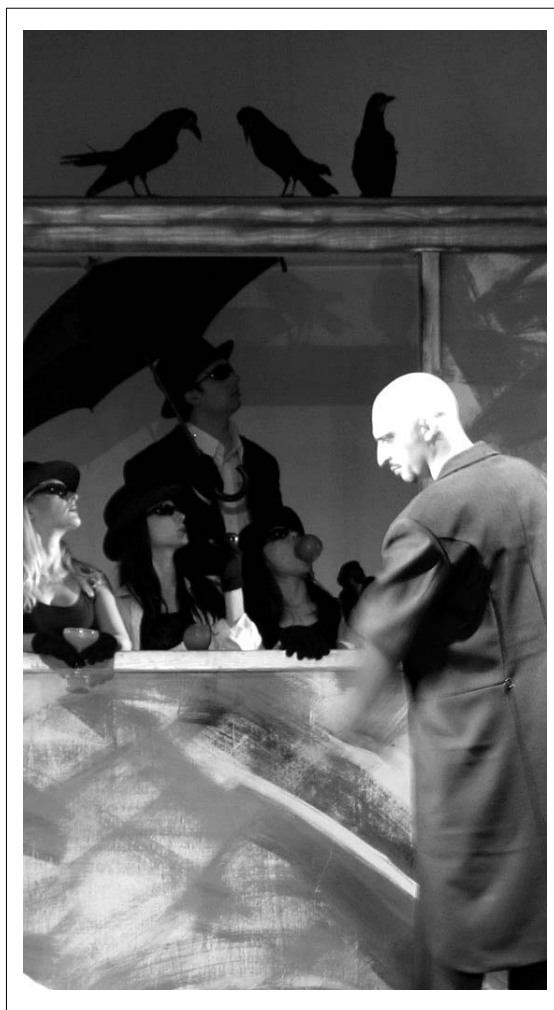
În aceeași seară (cea de miercuri, 1 noiembrie), a urmat spectacolul de care m-am bucurat cel mai mult, *e se* (*what if*) al companiei portugheze Pedro Correia. Nu pot să trec sub tăcere marea mea simpatie pentru spectacolele cu nas de clovn – de aceea știam cumva, dinainte, că o să-mi placă. *e se* e o combinație de teatru, proiecție video, pantomimă și circ, despre un clovn care e conceput de strigătele fabricate ale filmelor porno, se zbate ca să iasă dintr-un spațiu embrionar și se naște, în sfârșit, într-o lume pe care-o privește cu neîntre-ruptă candoare. De aici începe jocul cu publicul, luat drept asistent la tot felul de clovnerii și scamatorii pe care le facem și noi zi de zi, de la găsirea echilibrului (pe-o minge mare și pufoasă sau în lume), pînă la aflarea unui partener (de dans sau de iubire). Un spectacol simplu și prietenos, ca un nas roșu de clovn.

Man.In.Fest-ul, pregătit să treacă la stadiul de instituție

Las la urmă dezamăgirea, *MaMaMagritte*, „eseu vizual-teatral” în regia lui Horațiu Mihaiu, cu texte din *Viața pe un peron* de Octavian Paler (Teatrul „Andrei Mureșanu”, Sfîntu-Gheorghe). Mai mult compunere de primară decât eseu, spectacolul înghesuie simboluri luate cu japa din picturile lui Magritte, apoi ni le explică, eventual psihanalitic („Astupînd gura Georgettei, mi-am dat seama că de fapt îi astupam gura chiar mamei mele!”), le transpune imagistic (rareori inspirat) și le aruncă în ochii spectatorilor ca pe praf, provocînd un ridicol continuu al reprezentației. Nimic suprarealist la mijloc. Poate doar „suprarealist de prost”.

Pe lângă spectacole (dintre care nu le-am pomenit pe cele ale companiilor din Franța, Croația, Anglia, plus încă două din România), au mai fost: lansări de carte (*Vitamine* de Vera Ion), conferințe („Teatru printre elefanți”, susținută de Issa Sinare, Burkina Fasso), proiecții, workshop-uri și concerte (cvartetul de ethno jazz *Ektar*, Ungaria).

În ciuda stingăciilor organizatorice (e totuși doar ediția a doua), *Man.In.Fest*-ul pare pregătit să treacă de la stadiul de experiment la cel de instituție, oferind scena pe care pot comunica și colabora experimentele noastre cu ale lor și deschizînd mintea spectatorului spre altceva decât obișnuința caldută a teatrului declamator.



» Un spectacol simplu și prietenos, ca un nas roșu de clovn – *e se* (*what if*)

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

radio
alternativ

în fiecare zi
de la 15.00, câte
5 minute

marți de la 20.00
(în reluare sîmbătă
de la 13.00),
cîte două ore

Cu George Onofrei
și Anca Baraboi



Unde comunismul se trăiește și se vinde la bucată

Soldatii moldoveni de la graniță ne-au făcut semn să trecem, aproape fără să se uite la noi. Pentru ei, de partea cealaltă se întindea, de fapt, tot Moldova, chiar dacă ceilalți au insistat să-i spună Pridnestrovskaia Moldavskaia Respublica.

Mădălina Cocea

Asta este Transnistria. Aici, tot ce ține de „republică”, „guvern”, „vamă”, „ruble transnistrene” se pune între ghilimele, pentru că nu sînt recunoscute decît de Rusia.

După cîteva ore de stat în această țară, un englez pe care l-am însoțit l-a spus unui prieten la telefon: „Te anunț că Trecutul este sănătos, se simte bine și locuiește în Transnistria”.

Impresia ne-a însoțit tot drumul și nu ne-a părăsit nici măcar la vederea magazinelor de electrocasnice plătate cu reclame la produse Panasonic, JVC sau Samsung – acestea erau de-abia în centrul Tiraspolului.

Pînă acolo, ne-au întîmpinat un steag în roșu-verde-roșu, seceră și ciocanul, și niște soldați ruși, puși de gardă pe podul de peste Nistru, pentru a-l apăra de forțele imperialiste moldovenești. Cu doar cîteva săptămîni în urmă, transnistrenii votaseră pentru independență și „implicit” unirea cu Rusia, fără a avea posibilitatea să spună „Da” unei singure jumătăți de propoziție. Nu că ar fi cineva împotriva. Ci-neva ne lămurește rapid – Rusia trimite acolo 10 milioane de dolari pentru salarii și pensii, în fiecare lună. Cum să nu-i spui „pa-

tria mamă”, în timp ce-ți stergi obrazul de o lacrimă patriotă? Doar străinii observă că podul de peste Nistru este păzit de tancuri și soldați ruși, și nu de armata transnistreană.

Monument pentru orice

La fiecare intersecție din drumul spre Tiraspol, un monument. Multe sînt tancuri, al căror rol îl bînuiesc mai degrabă a fi acela de a aminti tuturor că transnistrenilor nu le este frică să le scoată în stradă. Pentru armata a 37-a a Ucrainei. Pentru aviatori. Pentru victoria patriei mamă. Lenin (cu mantie fluturînd în vînt, în fața Guvernului). Pentru înființarea primului post energetic din Transnistria. Pentru eroii din Afganistan.

Le plac mult monumentele, plus că fiecare dintre ele reprezintă o ocazie minunată de a mai planta unul-două slogane. „Libertate, egalitate, fraternitate.” „Puterea noastră stă în solidaritatea noastră.” „Transnistria, 16 ani înfloritori.” Unde nu este loc de slogan, se ridică o coloană cu trei steme sovietice sau doar o sculptură roș-verde-roș (de unde se deduce că ideea de brand de țară a ajuns și pînă acolo).

Aproape singurul cuvînt pe care îl vezi scris în litere latine este Sheriff, un lanț enorm, care cuprinde tot ce face bani în Transnistria. Un stadion, casinouri, pompe de benzină, magazine alimentare. Omul de afaceri, patron al lanțului, are, bineînțeles, mulți prieteni, și toate numele se spun doar în șoaptă.

Cu cele 50 de ruble transnistrene, probabil cea mai neconvertibilă monedă din lume, pe care am plătit o sumă ridicol de mare, am reușit să-mi cumpăr un pachet de cărți poștale din Tiraspol, 50% monumente. Vederile poștale a trebuit să le trimit tot din Chișinău, pentru că Tiraspolul n-avea timbre.

La ieșirea din Transnistria, am petrecut o bucată bună de timp la „graniță”, unde șoferița noastră vorbitoare de rusă s-a dovedit foarte convingătoare cînd ne-a prezentat drept



În culorile steagului transnistrean – roșu, verde, roșu – încă un monument se ridică în cinstea a 16 ani de prosperitate

„prieteni de familie”. La cea de-a doua vamă, cea moldovenească, soldații mîncau semințe și nici nu ne-au privit. Deja mă simțeam mai acasă. Cel mai mare regret a fost că n-am primit nici o șampilă pe pașaport – dacă ar trebui să demonstrez vreodată cuiuiva, n-aș avea nici o dovadă că am fost în țara care nu există.

12 mirese contra soldatului sovietic

În Chișinău am descoperit un altfel de comunism – unul care își vinde decorațiile, medaliile și broșele la bucată în bazarul improvizat al micilor artiști. Într-un magazin de suveniruri, astfel de

medalii erau prinse de obiecte-cadou: o brichetă/ tîrbușon/ unghieră cu o stemă sovietică sub care scrie „multifunctional lighter”. Un mausoleu sovietic impresionant, renovat recent, s-a transformat și el în caricatură.

Cînd am pășit în Complexul Memorial Eternitate, primul lucru pe care l-am văzut au fost miresele, vreo douăsprezece la număr. Își făceau casetele și fotografiile de nuntă chiar lîngă soldații păzind neclitiți un foc etern aprins de Vladimir Voronin.

În parcul proaspăt renovat te întîmpină două lumi desprinse din povești diferite care s-au amestecat parcă din greșeală: una a basmelor populate de

priniți și prințese, gătite de nuntă, și una a unui film trecut, cu polițiști și soldați păzind un monument sovietic.

În mijlocul parcului – o pajiște pe care vreo șase mirese ascultă cu un zîmbet imobil indicațiile regizorilor, absolut identice. „Acum prindeți-vă de mîini și învîrțiți-vă.” „Acum, rog domnișoarele de onoare să arunce frunze peste miri. Nu-i bine, încă o dată, așteptați semnalul meu.” Mai încolo, e un cimitir fără cruci unde alte cupluri se pozează cu foc.

De pe margine, le privesc patrulele parcului (polițiști, jandarmi și soldați). Eroii sovietici au rămas fără replică, încrustați în frescele cărămizii.



» **Complexul Memorial Eternitatea a fost reinaugurat vara aceasta, pe 24 august, pentru a sărbători 62 de ani de la „eliberarea Chișinăului și Moldovei de sub ocupația fascistă”. Președintele Republicii Moldova, Vladimir Voronin, a dispus cheltuirea a peste 2 milioane de dolari pentru renovarea monumentului.**

» **Pe coloanele mausoleului, inscripțiile sînt și în limba română și în limba rusă: „Eroii Dormiți în pace! Zorii la căpătîi aprind mereu bujorii”.**



Africa, mon amour

Știți, desigur, că nu mai e la modă tricoul cu Che Guevara. Culoarea rămâne aceeași și ecurile socialiste nu dispar complet, dar eroul sud-american e înlocuit cu diferite cuvinte conținând literele „red”: desi(red), inspi(red) și variațiuni pe aceeași temă. Cum o parte din veniturile de pe urma vânzării acestor produse merge către programele de prevenire și tratare a SIDA în Africa, proiectul (red), inițiat de Bono de la U2 și de politicianul Bobby Shriver, vrea să trezească în consumator o anume datorie socială.

Casiana Ioniță

» **Cum un trend nou nu este cu adevărat un trend pînă nu este reinterpretat și de Madonna, cîntăreața a fost de curind în centrul atenției datorită adopției unui băiat din Malawi în timpul unei vizite făcute pentru propria ei fundație caritabilă.**

Lansat la începutul lui 2006, (Product) Red duce discursul american și european despre Africa într-o nouă direcție. Dacă pînă acum s-a vorbit din ce în ce mai mult despre o nouă formă de colonialism promovată de vedete precum Angelina Jolie, Madonna și omniprezentul Bono, (Product)Red pune accentul pe participarea oricărui consumator la rezolvarea problemelor africane. Consumatorul poate să-și urmeze obiceiurile netulburat: să cumpere haine (red) de la GAP, să folosească un card (red) American Express, să vorbească la telefonul Motorola (red), să poarte încălțăminte (red) Converse și ceas (red) Emporio Armani în timp ce ascultă muzică la iPod, (red) și el. Dar dacă toate produsele sînt roșii, purtătorul își arată preocuparea față de marile probleme ale lumii. Pe asemenea mecanism al culturii consumatorilor pare a fi mizat echipa lui Bono și Bobby Shriver și de aici nu poate să apară decît o struțo-cămilă pe care o puteți numi, după voce, „capital-activism” sau „activcapitalism”, urmîndu-l pe Adam Engst de la TidBITS. „Tot ce trebuie să faci este să-ți îmbunătățești alegerea” – așa se încheie The (Red) Manifesto, și el un hibrid, scris în stilul lui Bono ca o serie de mesaje publicitare pline de patos, dar cu ecouri marxiste inevitabile. Paradoxal, fascinant din ce în ce mai la modă față de un întreg continent, văzut ca o cauză celebră, nu ca o mulțime de țări cu tradiții și probleme diferite, aduce împreună asemenea concepte aparent incompatibile, dar are și efecte pozitive în măsura

în care donațiile salvează cu adevărat vieți.

„Colonialismul celebrităților”

Un alt hibrid cu ecouri moralizatoare, dar nu și puțin ironice precum „capital-activism”, este „colonialismul celebrităților”, idee lansată de jurnalistul britanic Brendan O'Neill. Interesul vedetelor față de problemele de pe continentul african pare inevitabil „pus în scenă”. Și nu doar în sensul ipocrit al expresiei. Fiind vorba de staruri pe care le știm ca performeri, imaginea lor de binefăcători nu are cum să pară altceva decît o altă față a personajelor mediatice. Dintre zecile de vedete preocupate de Africa – printre care Matt Damon, Mia Farrow, Jessica Simpson și Oprah Winfrey – Angelina Jolie și, mai recent, Madonna sînt cele mai susceptibile de acuzația de „colonialism” din cauza supraexponerii mediatice și a unor acțiuni controversate. Decizia Angelinei Jolie de a naște în Namibia anul trecut, după ce a adoptat doi copii africani, nu a fost decît începutul unei lungi odisei mediatice. Încercările ei și ale lui Brad Pitt de a scăpa de atenția presei s-au transformat într-o piesă absurdă cînd reporterii nu au mai fost lăsați să intre în țară de autoritățile namibiene decît cu autorizații semnate de cuplu. Iar după nașterea fiicei lor, cei doi s-au arătat niște demni reprezentanți ai „activcapitalismului”, pozînd într-un peisaj desertic namibian și urmînd povestea deja obișnuită a vânzării pozelor pentru o sumă imensă, donată unei organizații caritabile.

Noile patimi ale Madonnei

Cum un trend nou nu este cu adevărat un trend pînă nu este reinterpretat și de Madonna, cîntăreața a fost de curind în centrul atenției datorită adopției unui băiat din Malawi în timpul unei vizite făcute pentru propria ei fundație caritabilă. Deși este obișnuită să fie în centrul controversei și tocmai a trecut printr-o nouă, dar clasică perioadă de crucificări în timpul concertelor și de condamnări din partea Vaticanului, Madonna pare mai puțin pregătită pentru genul acesta de atenție în contextul problemelor legale ale adopțiilor internaționale. Madonna nu a fost nici prima și probabil nici ultima celebritate care s-a dus în Africa însoțită de mass media occidentală pentru a arăta cum se implică personal cu adevărat adoptînd un copil. Dar grupurile umanitare au reacționat puternic cînd s-a zvonit că starul l-a plătit pe tatăl copilului înfiat și că procedurile legale standard au fost evitate. De aici povestea a devenit la fel de absurdă precum cea a Angelinei Jolie, cu tatăl copilului făcînd declarații publice contradictorii, cu Madonna înfățișată dansînd cu localnicii ca într-un videoclip Michael Jackson din anii '90, totul culminînd cu apariția ei la Oprah, unde și-a exprimat nedumerirea față de reacția puternică a mass mediei.

Se poate ca Madonna să fi fost acum victima propriilor obiceiuri de punere în scenă. Știrile europene și americane despre africani care urmează formatul senzationalist, plin de stereotipuri despre africani spun la fel de multe și despre stereotipurile în care vesticii își gîdesc propria cultură. Africa apare în mass media occidentală drept continentul pe care este mereu foarte cald, unde animalele arată ca pe Discovery, dar oamenii sînt săraci, bolnavi și mereu în războaie. Voci de jurnaliști importanți precum Nick Kristof de la „New York Times”, cîștigătorul a două premii Pulitzer, sau universitari precum Paul Zeleza atrag atenția asupra pericolelor ce stau în stereotipizare, în lipsa de acțiune sau doar în interesul întreținut de staruri și de fundațiile Gates și Clinton (și ei vedete în felul lor), în lipsa implicării mai multor politicieni.

Întrebarea rămîne ce fel de acțiune ar fi benefică și pentru africani și pentru occidentali și ar trece dincolo de seriile de stereotipuri revizitate și întreținute în ultimii ani. Pentru că, după cum scrie Richard Kim în blogul de pe „The Nation”, „a cumpăra Africa nu a mai fost așa de sexy și de la modă de pe vremea colonialismului”.



» **Oprah Winfrey, una dintre vedetele care susțin programele umanitare în Africa**



O parte din veniturile rezultate din vânzarea iPod-urilor merg către programele destinate Africii



Radio România Cultural

GRAFFITI

o interfață a culturilor europene

GRAFFITI

o luptă dreaptă în arena diversității

GRAFFITI

un roman la minut - decupat din istoria cotidiană

GRAFFITI

o emisiune realizată

la Radio România Cultural

în fiecare zi

de luni până joi,

de la ora 14:30

GRAFFITI

cu Adela Greceanu și Ioan Budura

fm

Brașov 105 | București 101,3 | Craiova 101,1 | Cluj 101 | Iași 103,1 | Timișoara 100,7



FASHION VICTIM

Spuți despre cartea pe care ai publicat-o, Victima modei, că reprezintă o selecție subiectivă. De ce?

E o selecție forțat subiectivă pentru că trebuiau eliminate textele perisabile. Am evitat tot ce ține de teorie, de semiotică, chestiile docte care își au locul într-o cu totul altă carte, nu în aceasta. Asta e o carte pentru toți oamenii care vor să înțeleagă ce e cu moda. Are o secțiune despre designeri, una despre sistem, dar năstăiește, are o secțiune despre cum se îmbracă oamenii de modă. Am păstrat un singur lucru mai vechi, pe care mi l-am dorit foarte mult, o serie de texte apărute în „Elle”, despre tendințele în modă, în anul 2003-2004. Sînt texte pe care le-am scris cu ușurință și le-am păstrat ca un punct de reper. Nu vreau să devin profesor și nici nu sînt Ioana D'Arc a modei românești, dar le-am păstrat ca punct de reper pentru că majoritatea celor care le-au citi le-au înțeles perfect și fac parte din publicul meu fidel. Am un public pe care mi verific ceea ce scriu, iar acestea din „Elle” sînt texte verificate în timp, care conțin lucruri încă valabile. În carte este un text și despre viața mea alături de modă, apărut în „Omăgiu”. Multe sînt scris cu umor, despre multe lumea zice că sînt scrise cu răutate. Însă dacă o colecție e proastă, trebuie să scrii că e proastă, nu poți spune că putea să o faci și mai bine.



„Nu sînt Ioana D'Arc

Ovidiu Buta deține două premii de excelență în presa de modă. Nu s-a dezis, s-a specializat, a criticat și a „umblat” prin tot ce înseamnă modă națională ori internațională. Despre itinerarii, despre ce se ascunde în culisele modei și ce înseamnă să ai curajul să descrii asta ne povestește în cartea sa – *Victima modei* –, o colecție de articole publicate în reviste de nișă.

Interviu realizat de
Ana-Maria Onisei

Ce înseamnă să fii o victimă a modei?

Să trăiești necondiționat pentru modă, să-ți dedici timpul, energia, banii, să-ți sacrifici familia pentru modă. Și, chiar dacă toată lumea o consideră o chestiune patologică, eu mă bucur că există, căci lumea modei se bazează tocmai pe aceste *fashion victims*.

E greșit să aplicăm eticheta de fashion victim

și unei persoane ahtiate după shopping, în permanență la curent cu tendințele modei?

Aici este vorba despre existența unor diverse grade. Noi numim victimă a modei orice individ care are un interes mai ridicat decît au alte persoane față de modă. Prin definiție, românii au considerat moda drept un lucru efemer, o glumă. Și, atunci cînd vedem pe cineva preocupat de modă, spunem că e o victimă. Pentru mine însă, cum ziceam, acest aspect ține mai degrabă de patologic. Pînă la urmă, dacă faci cîteva eforturi, o astfel de definiție poate fi găsită și în manualele de psihologie. Cunoșc oameni care și-au sacrificat serviciul și și-au vîndut casa pentru modă.

În România există un cult al modei?

A existat și acum se reconstruiește. Mai precis, a existat pe timpul lui Ceaușescu, pentru că atunci oamenii au fost forțați să reinventeze eleganța, în condițiile în care prin anii '80 vorbeam deja despre uniformă. Și era cu atît mai necesar să fie redescoperită cumva eleganța interbelică. Întotdeauna luăm ca punct de reper această perioadă, fiindcă a fost cea mai frumoasă din punct de vedere vestimentar. În anii '80, cînd viața era extrem de grea, oamenii încercau să-și găsească micile plăceri în diverse accesorii. Mă gîndesc la mama mea, care a fost cocheta în cele mai dificile momente. Întotdeauna am admirat-o pentru asta, era ca un fel de debușeu pentru ea. Acum zic că de cîte ori în țară merge rău, crîșmele sînt pline, atunci spunem că de cîte ori în țară merge rău, mama era la croitor. Din sărăcie se făceau lucruri. Așa cum se întimpla și cu Fondul Plastic, unde, din materiale reciclate, se confecționau tot soiul de chestii. În fine, chiar și în cele mai grele condiții, exista un sistem al modei. Era un nume care și acum continuă



să fie vizibil, o persoană care de fapt a trasat acest sistem la noi, după cel occidental: Doina Levintza. Din '84 ea începu să lucreze după sistemul occidental, făcea rochii unice, prezenta la Paris. Deci cam pe atunci s-a format un mini-sistem al modei. Începînd cu anii '90 am călcat totul în picioare...

Cum?

În primul rînd, toate codurile vestimentare, toate noțiunile pe care le știam s-au schimbat, au cedat sub presiunea nou-tății. Am aruncat totul la gunoi și am luat-o de la zero. Am descoperit culorile. Gîndește-te că românii le-au descoperit abia în '89. A fost un miracol, nu știu în cîte țări din lume s-a mai întimplat lucrul ăsta. Pînă atunci – și dacă te uiți la filmele vechi, ante-decembriște, vei avea un mare șoc – nu exista culoarea. După '90 brusc am descoperit culoarea, numai că am luat-o ca atare. A început toată nebunia cu șosetele colorate, cu șireturile fluorescente, cu imprimeurile Mickey Mouse, un fel de zarzavat coloristic, ca un pîn, ca un papagal. Toți arătau ca niște papagali! Se încercau forme noi, începuse lumea să amestece hainele, descoperind că o fustă se poate purta și peste pantaloni fără să te arate lumea cu degetul. Ei, toată această nebunie trebuia să se ordoneze la un moment dat. La noi, moda post-decembriștă a fost constituită, în general, pe războaie de culise, pe interese de moment, pe mici nenorociri. A fost o perioadă destul de grea în care au existat foarte puțini designeri pe piață, iar cei care erau au făcut ce au putut în condițiile respective. De abia de cîteva ani a apărut un nou val de copii, școliiți în afară, care au încercat să pună în aplicare sistemul occidental aici. În fine, între timp s-a schimbat și consumatorul: nu mai vorbim despre un consumator haotic, ci despre omul care are bani, care știe exact pe ce și unde să-i cheltuiască. Cred că abia

în prezent se pun bazele unui sistem corect, de valoare.

Exagerăm gîndind că moda românească se apropie de direcțiile internaționale?

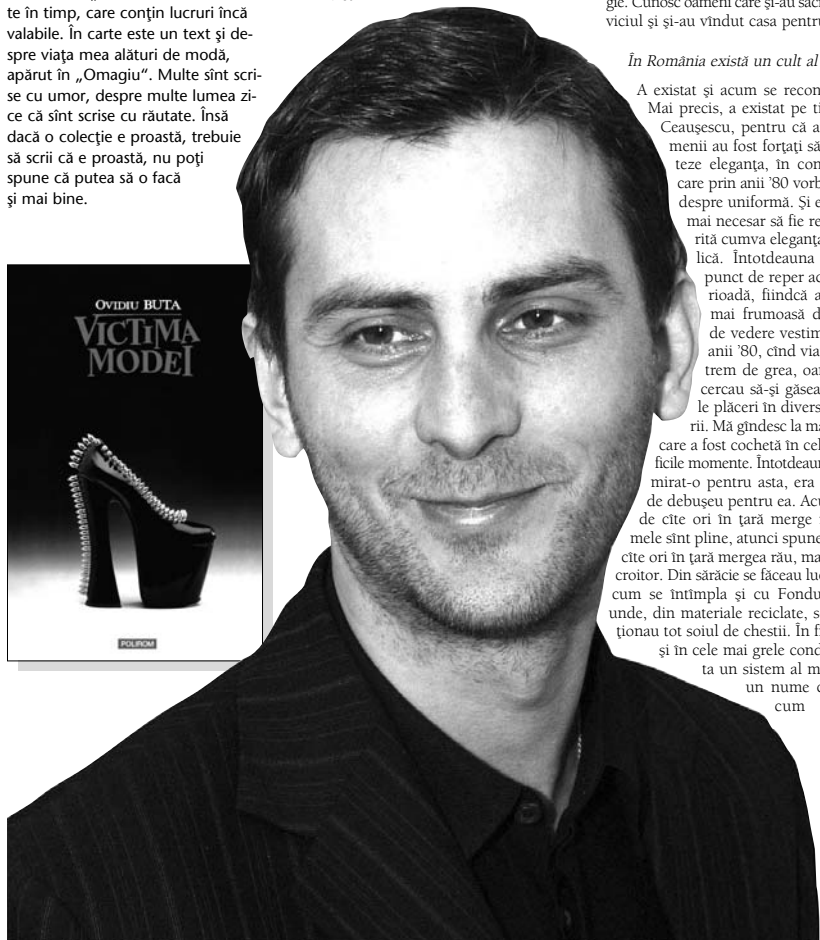
Și da, și nu. Moda românească acum se ordonează. De-a lungul timpului noi am fost cam cu doi ani în urmă, acum să zicem că sîntem aproape la același nivel. Pînă la urmă, asta ține și de informare. În '90 nu aveam acces la informație. Erau cîteva reviste, te uitai în ele și furai două idei sau mai venea un domn designer, după ce făcea trei excursii, cumpăra cîte ceva din afară, „fura” un model și ni-l prezenta.

Vorbești despre informare, despre publicații de nișă la care românii au început să aibă acces destul de tîrziu. A reprezentat Internetul o revoluție pentru jurnalismul de modă?

Categoric, meseria mea a evoluat odată cu asta, odată cu posibilitatea de a-mi verifica informația. În clipa în care Internetul a devenit un instrument de lucru cotidian, a fost mai ușor pentru toată lumea. Și nu ca să preiei idei, ci ca să le corectezi pe ale tale. Astfel, poți în sfîrșit să anticipezi foarte ușor ce se va întimpla, căci moda e, în cele din urmă, o chestiune de anticipare.

Se spune că un bun jurnalist e jurnalistul care are nas pentru subiecte. La fel, trebuie să ai nas și pentru modă?

Trebuie să fii născut pentru modă, așa cum trebuie să fii născut să fii chirurg ori inginer. Moda nu este un moft. Într-un timp, era considerată așa de către majoritatea oamenilor. Și, deși pare un amalgam de timpenii, moda e în esență un fapt simplu, cit se poate de pragmatic. Vreau să spun că există institute de cercetări



c a modei românești“



care într-adevăr să conteze și să lase ceva în urmă. Din păcate, noțiunea de cultură a modei e terfelită pentru că oamenii preferă să jongleze cu niște cuvinte mari, ne-realizând ce e în spatele lor și ce rău pot să producă. Cea mai mare prostie pe care o aud când vorbim despre asta e că moda înseamnă artă. Mi se pare cea mai mare glumă din câte există și, cu riscul de a mi-i ridica pe toți în cap, continuu să susțin acest lucru, fiindcă moda poate fi artă doar în clipa în care e făcută de un artist. Or, la noi, aceste cazuri sînt rare. Aici o avem pe Doina Levintza, dincolo sînt nume cum ar fi Issey Miakey. Sînt colecțiile haute couture unde lucrurile ajung în zona artei, în primul rînd datorită cromaticii, datorită compoziției, ele fiind gândite ca niște tablouri în mișcare. Doar aici moda este legată de artă. Dar în România, toți cei care nu înțeleg ce fac și aruncă trei pene și două paiete pe o bucată de material zic că fac artă. Mi se pare un fel de a-și ascunde neputința și neînțelegerea în spatele unui concept. Și apoi zicem că noi facem artă, facem cultură, spunem că aceasta este cultura. Cultură pentru cine? Pentru mase? Mă îndoiesc. Un alt lucru – care pe vremuri mă enerva, acum mă amuză – e faptul că lumea ia moda drept o chestie generală. Adică tot ce e prezentat pe podium i se adresează imediat, uitînd că moda nu e făcută pentru oricine, că nu e un subiect general. Faptul că toți ne îmbrăcăm dimineața este o treabă universal valabilă, faptul că toți înțelegem moda, nu. Iar în România a rămas acea întrebare stupidă: „Cine s-ar îmbrăca cu așa ceva?”. Or, a doua regulă a modei e că orice produs are un cumpărător.

meni normali care spun numai bazaconii. Revenind, mai e și simplitatea mesajului care nu trebuie neglijată. Practic, tu ca jur-nalist de modă trebuie să simplifichi mesajul de pe podium, nu să-l complici. Dacă vrei să faci semiotică, te duci să faci semiotică unde trebuie, nu pentru omul de rînd.

Riscul și răspunderea cresc proporțional cu dimensiunile afacerii?

Indirect, jonglezi cu afacerea unui om, iar argumentele tale trebuie să fie bazate pe o bună cunoaștere. E atât de periculoasă meseria asta! Am avut nopți în care n-am dormit gândindu-mă că am zis vreo măgărie. Nu poți merge la nesfârșit pe „e bine” și „nu e bine”. Trebuie să te întreb și de ce e bine?, de ce nu e bine? La noi rar găsești explicația din spate și de multe ori nu există pentru că celor care scriu le e greu să formuleze ideile. De aceea mă șochează cu atât mai mult că nu mai apar oameni noi în zona asta sau, dacă apar, sînt un fel de struțo-cămile, fac trei lucruri deodată.

Ce tipologii de consumatori identificăm pe piața de la noi?

Peisajul românesc e, în mare parte, caricatural. Fata vitrină, de exemplu, e o demonstrație perfectă. Ea e investiția bărbatu-lui care o susține și automat trebuie să arate ce are. E ca atunci cînd un bărbat care-și cumpără o mașină o tunează. La fel, își ia și o iubită și o tunează din punct de vedere vestimentar. Apoi mai este categoria falselor dive, fete care nu știu cu ce se ocupă, dar ai senzația că abia au descins de la Hollywood și cariera lor se consumă între avioane private, limuzine și premiere internaționale, deși ele sînt vai de mama lor.

Dar vedetele?

Sînt o mare nenorocire. Am crezut că e o prostie să inițiez acest curent al diseccării stilului vestimentar al vedetelor și am avut mustrări de conștiință. Dar, pînă la urmă, în modă există acești vectori de imagine, vedetele. Cele care într-adevăr să spună ceva prin vestimentație sînt puține, două, trei, maximum patru. În rest, sînt copii foarte dubioase ale unor vedete internaționale, realizate cu bani puțini ori duse forțat într-o zonă a excentricității. Or, ca să fii excentric trebuie să fii născut excentric, pentru a nu deveni caraghios.

Majoritatea protestează vehement la astfel de critici și ulterior își „achiziționează” un stilist.

Pun aceste reacții pe seama necunoașterii. Sîntem români, avem tot felul de minunării în capetele noastre, iar dacă cineva te critică, în loc să ascuți și să contracarezi cu argumente, e mult mai ușor să anulezi. Și da, există acest miraj al stilistului, toată lumea spune: „Dar eu am un stilist!”. Atunci întreb: cine e stilist în țara asta? Orice dansatoare din buric se face stilist. Iar asta nu e o figură de stil, avem o dansatoare din buric care face stilism. Bravo ei, dar îți dai seama, clienții vor arăta tot ca dansatori din buric. Vedetele oricum sînt o rușine pentru modă.

de ceremonie”, cum ar fi costumele de afaceri. A, da, și omul nu va mai avea păr.

Așa că se vor purta perucile.

Da, din motive de igienă se vor purta perucile, nu e asta o problemă. Acum, astfel arată predicțiile, de aici pînă la realitate...

Mai sînt 94 de ani.

Ni se pare un joc, dar dacă ne gîndim logic, putem lua și studiile unui institut de cercetare din America, ce arată cum va fi omul peste o sută, două de ani și vom constata că nu e departe de adevăr. Iar moda merge mîna în mîna cu evoluția omului, cu evoluția societății, cu nevoile, dorințele și speranțele omului. Oricum, de multe ori „sezonul” nu îți arată ce să porți, ci, de fapt, ce îți dorește oamenii. Cînd au intrat avioanele în turnurile gemene de la New York se desfășura săptămîna modei, s-a închis totul, nimeni n-a mai prezentat nimic. Al doilea sezon, în România toată lumea a fost de negrul, americanii au făcut colecții cu alb, ca un simbol al speranței. La asta mă gîndesc: moda e mai mult decît haine, e un mesaj în spatele lucrurilor. De pildă, cînd a început războiul din Irak revenise moda anilor '70. Toată lumea spunea că e revenirea la perioada hippie, florile prinse în păr. Dar, pe fondul evenimentelor mondiale, hainele semnificau reînnoțirea la acele timpuri lipsite de griji, o rupere de nenorociri, un fel de relaxare. Moda vinde speranțe, idealuri, stări și probleme. E o treabă atât de complexă, încît cred că, în cele din urmă, noi sîntem cei care o reducem doar la haine.

Ce ai defini drept cultură a modei?

E o noțiune atât de perversită în prezent... Se leagă de nenumerate scandaluri și diverse cotituri ale modei. În principiu, trebuie să fie un nucleu de idei și de oameni

» **Moda vinde speranțe, idealuri, stări și probleme. E o treabă atât de complexă, încît cred că, în cele din urmă, noi sîntem cei care o reducem doar la haine.**

REPERE

» **A studiat comunicarea audio-vizuală în cadrul Academiei de Teatru și Film, precum și design la Universitatea Româno-Americană.**

» **Senior Fashion Editor la revista de specialitate „Dialog Textil”, Fashion Editor la emisiunea „Levintza prezintă” și Fashion Contributor pentru „MTV Stylissimo”.**

» **A semnat articole în revistele „ELLE”, „Exces” și „Cosmopolitan”.**

» **A realizat proiecte de modă sau teatru la Londra, New York, Chicago, Paris, Milano, Hanovra, Budapesta etc.**

» **Împreună cu Irina Schrotter, organizează „Romanian Fashion Week”.**

specializate care numai de asta se ocupă, de predicții. Aici lucrează psihologi, sociologi care analizează în funcție de ce se întîmplă la nivel mondial, luînd în considerare chestiuni ca încălzirea globală sau dinamica societății. Apoi vin cu forme, schițe, culori pe care ei le consideră o direcție. Practic, te gîndești în ce direcție se îndreaptă nevoile consumatorului și, în funcție de ele, le trasezi liniile modei. Aceste predicții apar sub forma unor cataloage, iar designerii le consultă, le interpretează în funcție de personalitatea lor, de afacerea lor și de clienții și le pun în colecții care sînt prezentate în săptămîna modei, cu un sezon în avans. Acest decalaj de timp e necesar pentru ca lumea să poată să comande la timp și să se poată executa colecțiile. Iar după ce sînt prezentate, apar niște mici măgări – cum sînt eu – și fac pentru publicul larg tendințele generale.

Pe ce perioadă de timp se fac astfel de predicții?

Se pot face și pe 10 ani. Acum am predicțiile pentru 2012. Totuși, cu cît sînt mai departe în timp, cu atât sînt mai nesigure. Există predicții și pentru 2100.

Cum va arăta omul din 2100 sau cel din 2012, care îți e mai aproape?

Îl aleg pe cel din 2100 și-ți zic și de ce. Pentru că în România există o doamnă care se numește Adina Nanu și care a reușit acum vreo 10 ani să facă predicțiile pînă în 2100. În fine, sînt și ele nesigure, dar pornesc de la o întrebare, consider, esențială: ce se va întîmpla cu omul? Ei bine, omul, datorită evoluției tehnologice, avînd la îndemînă informația, va sta tot mai mult în casă. La asta se adaugă poluarea și temperatura ridicată care îl vor forța să stea înăuntru. Automat, corpul lui se va modifica și se vor modifica și hainele. Nu vor mai exista aceste „uniforme



LECTURI ÎNTRERUPE

Doris MIRONESCU

Memoriile doamnei G.

După cum se știe, „doamna T.” din *Patul lui Procust* a existat ca adevărat. Ea se numea Leni Caler, era actriță și soția dramaturgului Scarlat Froda, ceea ce nu o împiedica să cocheteze cu gloriile vieții literare românești din interbelic. *Jurnalul* lui Mihail Sebastian lămură restele lucrurilor evocînd o seară la o terasă bucureșteană, cînd Camil Petrescu îi condece, aflînd de pasiunea acestuia pentru Leni: „Și tu ești Ladima”, mărturisind deci, implicit, că el însuși, Camil Petrescu, fusese cîndva fascinat de aceeași femeie, descrisă literar prin cele două personaje din *Patul lui Procust*, actrița Emilia Răchitaru și sensibila decoratoare numită „doamna T.”. Tipul nu este deloc rar în interbelic: se găsesc acum, cum se vor găsi și mai tîrziu, numeroase femei nu neapărat frumoase, cît fascinante, cu o personalitate spectaculoasă, amestec de capriciu și sensibilitate genuină, de dăruire profundă și veselă frivolitate.

O „doamnă T.” ignorată este și Maria Ghiolu, soția unui industri-aș, *femme du monde* cu lecturi bogate și mai ales contemporane, care se decide, în anii '30, să participe într-un mod mai implicat la viața literară bucureșteană. O întilnim în *Jurnalul* lui Sebastian, una dintre multele figuri de la concertele Ateneului. Mai înainte de Sebastian, doamna Ghiolu apare în corespondența bolnavului M. Blecher trimisă în 1933 de la sanatoriul C.T.C. din Techirghiol, apoi printre vizitatorii tînărului scriitor la Roman, unde acesta se retrăsese, fără speranțe de vindecare, din toamna lui 1934.

Maria Ghiolu a publicat în 1970 o scriere cu titlul *Serenada zădărnica. Pagini de jurnal*, un „jurnal” post-factum însă. Fără indicarea datei sau anului, ci doar a lunii (semn că, pentru ea, existența este guvernată de impresiile diafane ale rotirii anotimpurilor, și nu de adîncirea în vîrstă), însemnările Mariei Ghiolu oferă puține informații necunoscute despre romancierul care avea să publice peste cîțiva ani

Întîmplări în realitatea imediată (ni se vorbește despre o escapadă făcută de bolnav, pe targă, la București, la începutul anului 1934, ca s-o vadă) și mai multe despre psihologia aparte a unei femei la modă din anii '30. O existență plină de evenimente mici, printre care moartea celor dragi se consumă în același ton de duioșie, iar nu de durere. O bună disponibilitate sentimentală se exprimă în memoriile tînerei femei, care ni se arată ca un fel de dispecer de sentimente, cum altfel?, duioase, alinătoare a pasiunilor subite pe care le stîrnete tuturor celor din jur și protectoare a liniștii creatoare a bolnavului.

Blecher este numit, în carte, „Minu”. Adevărul e că lui Blecher nu prea îi plăcea propriul nume, „prea evreiesc”, preferînd să-l schimbe cînd cu „Mihail”, „Marcel”, „Maniu” sau „Minu” (cu accent pe ultima silabă, cum se vede) și semnîndu-și cărțile „M. Blecher” din același motiv. Bolnavul cultivă la Techirghiol aceleași obiceiuri de la Berck, care par aici extravagante: își suie patul într-o căruță cu mîgăruș și conduce singur gutiera improvizată spre malul mării. Conversează îndelung cu Maria Ghiolu despre cărți, din care însă în jurnal nu răzbat decît impresii dispartate: Apollinaire, Goethe, Eminescu. Lucrează constant la „romanul său suprealist”, făcînd și desene în același stil prietenei sale, care le contemplă cu secretă oroare („iau hotărîrea să-l decid a rupe cu genul ăsta de literatură”). Dacă însemnările Mariei Ghiolu nu sînt o pioasă mistificare și informația nu e antedatată, putem să plasăm începutul lucrului la *Întîmplări în realitatea imediată* prin vara lui 1933. Răsufilăm ușurați: Maria nu a reușit „să-l decidă” pe Blecher împotriva scrierii proprii capodopere. Doamna G. s-a mulțumit să-i pozeze de departe, ca muză inspiratoare și cu atît mai eficientă. Un sentiment de grațitudine ne încearcă...

Cărți despre orgasm

Ipoteză. Se dau: o carte de sfaturi aproape penibil de comercială; o carte ceva mai serioasă, scrisă cu un oarecare simț al răspunderii; și cartea unei psihanaliste extrem de cunoscute, obligatorie în orice bibliografie de specialitate. Subiect: tot felul de orgasme. Ce vreau eu să demonstrez? Nimic. Aceste cărți, în ciuda superficialității sau, dimpotrivă, complexității lor, amintesc o latură a lecturii prea des uitată de critici: divertismentul.

C. Rogozanu

Romantismul de doi bani funcționează!

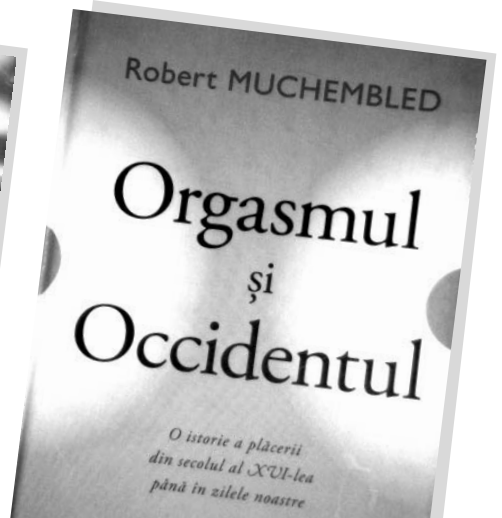
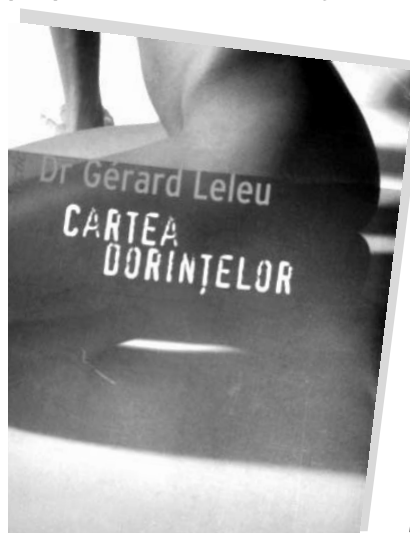
Începem cu Dr. Gerard Leleu. *Cartea dorințelor*, autor despre care aud că e bine vîndut în România cu un alt ceaslov erotic-pseudo-științific, *Tratat de mingieri*. Domnul Leleu este un fel de Bebe Mihăescu ceva mai franțuz. A se citi: mai îngrijit în expresie, mai coerent în scris și cu o carismă comercială care, iată, funcționează. Dacă m-aș duce la un astfel de sexolog și i-aș plăti ședințe de terapie și dacă el mi-ar vorbi ca-n carte, m-aș simți hărțuit. Și nu pentru că ar avea un discurs sexist, violent *macho* sau așa ceva. În nici un caz. Ci pentru simplu fapt că strecoară trucuri „romanti-

ce” în texte care se vor „de specialist”. Are formulări căutat gingașe, de mascul grijuliu, de *don juan* la vîrsta a treia, atent la toate – cam asta e rețeta lui de cucerire a publicului. Uneori e amuzant, altele e de-a dreptul enervant printr-un soi de libidinoșenie nestăpînită. Pare un amant latin caricaturizat de vreun anglosaxon deștept.

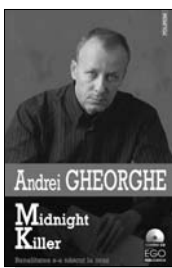
la citiți: „Este de asemenea plăcut să vezi trupurile goale în timp ce faci dragoste. În mod special este emoționant, este încîntător chipul femeii transfigurată de fericirea erotică. Și ochii ei care nu încetează să ne transmită iubire, fie că este vorba despre oceanul fascinant al celor albaștri, fie despre umitoarele foci de junglă ale celor căprui”.

Trebuie să mărturisesc după acest citat că privesc cu plăcere vinovată „Din dragoste”, emisiunea lui Mircea Radu.

Exact pentru texte precum cele pe care le-ați citit mai sus. Pe lângă umorul lor involuntar, există o credință profundă a emițătorului în tranzitivitatea lor, o credință de care, din moment ce astfel de cărți sau de emisiuni sînt foarte consumate, se molipsește și receptorul. Se pare că de la un sexolog nu se așteaptă confesiuni hard, momente de sinceritate extremă (din partea unui tip care, presupunem, a auzit multe), ci tocmai confirmarea existenței unui teribil adevăr: romantismul de doi bani funcționează! Mai ales în cazul unui doctor specialist care scrie ca un adolescent întîrziat. Tot amuzantă sau iritantă, depinde doar de dispoziția dumneavoastră, este pornirea autorului întru apărarea cuplului tradițional, a familiei și mîngîierilor casnice. Face parte și acest conservatorism din forța romantică a unui sexolog.



SEMNAL



Andrei Gheorghe, *Midnight Killer. Banalitatea s-a născut la oraș* (conține CD), colecția „Ego. Publicistică”, Editura Polirom, 216 pagini, 22,95 RON

Radioul și televiziunea autohtone îl percep pe Andrei Gheorghe ca pe un punct de reper pe care, nici măcar dacă și-ar dori, nu ar putea să-l nege sau să-l ignore. Spontan și neînhibat prin definiție, caustic și mereu „notînd împotriva valului”, realizatorul de emisiuni radio și TV nu uită și nu acordă circumstanțe atenuante nici unuia dintre cei pe care îi condamnă la ghilotina cuvintelor. Textele sale din *Midnight Killer* incită la observație și analiză, reconstituind din piese dispartate un puzzle ce configurează peisajul României de astăzi.

Din cuprins: Sînt insomniac, deci mă distrez • Operați-mă de spleen • Eu cred că banalitatea s-a născut la oraș • *Don't Even Drink About It!* • Claustroboția: cîteva simptome ale mele • Prospătura de noapte • Un oraș fără flegme • Puli de mulii • Isteria literaturii române • Gladiator cu frica-n slip • Extraterestrîri de la ultimul etaj • Scenă de viață cu o natură moartă • Zi-lumină și noapte-adrenalină • Alergătură, cafelei, distracție



Victoria Comnea, *Manuc*, prefață de Bogdan Crețu, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 400 de pagini, 26,95 RON

Romanul surprinde un fragment de istorie de la începutul secolului al XIX-lea, respectiv anul 1812. Acțiunea se dezvoltă în jurul semnării Tratatului de pace de la București dintre Rusia și Turcia. Pe măsura derulării poveștii, se deosebește intenția lui Napoleon de a împiedica prin orice mijloace semnarea acestui tratat, dar și acțiunea discretă, lucidă și fermă prin care Manuc Bei a dejuat planul împăratului. Romanul pri-lejuiește și întilnirea cu eroii unei lumi marcate de avîntul romantismului și captive în țesătura războielor. În jurul zarafului și diplomatului Manuc, apar mai multe personaje din peisajul autohton și european: consulul francez Ledouix, Iancu și Nicolae Văcărescu, generalul Kutuzov, domnița Ecaterina, clucerasa Elenca, pictorul Dante Negro, medicul Guibert, valetul Julien și... împăratul Napoleon.

**Muchembled
are știința povestirii**

Psalmul doi: Robert Muchembled, *Orgasmul și Occidental. O istorie a plăcerii din secolul al XVI-lea pînă în zilele noastre*. Aici e de ajuns să citești puțin din bibliografie și să vezi că nu ai de a face cu o carte fără ambiții, sint cități foarte des filosofi, istorici importanți, cu precădere Foucault. Nu e tocmai „o istorie”, chiar frustră prin lipsa bogăției exemplificărilor, dar are descrieri, texte, decizii care au influențat viața sexuală a... omenirii. Interpretările sînt uneori percutante, inteligente în cazul unor texte clasice, observații fine apar pe marginea expansiunii sexualității în epoca Luminilor, urmată fiind de reprimarea ei victoriantă. Ca orice amator de istorie care se respectă, Muchembled are știința povestirii și a punerii în context a unor fapte aparent fără importanță. Un exemplu ar putea fi conciliul de la Trento din 1563. Autorul surprinde exact și fără manierisme inutile mecanismele represive ce se declanșează odată cu acest conciliu care înăsprea măsurile în ce privește celibatul preoților. Amuzant sînt descrise și perioadele în care abstenența sexuală nu era o obsesie nici măcar pentru fetele bisericilor. Deruta lui Panurge în ce privește mariajul sînt drept mărturie importantă a unui secol al XVI-lea în care confuzia masculină se transformă în anxietate și în ac-

centuarea veșnicului dublu standard amoros: „Modelul Fecioarei cu pruncul definește nevoile materne ale unei soții de la care se așteaptă și să se păstreze pentru soțul său, și să-și folosească trupul cu moderație, pentru a procrea, nu pentru plăcerea simțurilor. Evocarea sabațului satanic, prin opoziție, permite respingerea de partea diavolului a celor care încalcă aceleași reguli, a celor care trăiesc în afara societății, fără un ghid masculin, cum ar fi văduvele, cele care manifestă mai mult interes pentru trupul lor muritor decît pentru salvarea sufletului”.

Muchembled nu este lipsit de subtilitate în analiză. Nu îi e de ajuns să ia date amuzante precum celea din rapoartele lui Kinsey și să le expună. Încearcă mai mereu o aducere în prezent și un început de prospecție. Textul său se încheie, de altfel, cu o interesantă problematizare a „individualismului” contemporan care, de fapt, ascunde o dependență fără precedent de grup și de competiția în cadrul grupului: „Nicio dată omul occidental n-a fost atât de puternic orientat și determinat de grupul său ca la începutul secolului al XXI-lea. Pe cînd, în aparență, individualismul triumfă, legile pieței economice și tirania orgasmului îl condamnă să devină un atlet al reușitei personale, obligat permanent să le dovedească celorlalți că poate face mai bine. Niciodată, totuși, nu a dispus de o astfel de libertate de alegere, cel puțin în Europa, pentru a înflori, a profita de trupul său și a-și trăi din plin dorințele într-o egalitate erotică devenită posibilă între bărbat și femeie sau între parteneri de același gen”. Cartea lui Robert Muchembled are mobilitatea unei cărți comerciale și, în același timp, inspiră încrederea pe care o dă, în mod normal, un studiu istoric serios.

**Cărți sfătoase ce
măresc sentimentul
neîmplinirii**

„Ai tuipe!” i-a spus Lacan lui Françoise Dolto după ce aceasta a citit o schiță a ceea ce avea să devină studiul *Sexualitatea feminină*. Nici autoarea nu a înțeles dacă tuipeul

său era conotat negativ sau pozitiv. Dar a fost întotdeauna conștientă de revoluția pe care o producea odată cu textele sale precis descriptive, cu discursul său exact, ne-orgolios, orientat către faptul clinic, dar profund revoluționar prin forța informației. Ediția aceasta a cărții începe cu un excelent interviu în care Dolto face o precizare de o extraordinară profunzime, o taxare a orgasmocentrismului contemporan: „Mi-ar părea rău ca, la citirea cărții mele, o femeie fericită, mamă, amantă sau soție bună, să-și spună deodată: «Vai, dar eu nu am decît un orgasm clitoridian, nu e bine, și nici măcar de fiecare dată; și pe deasupra, soțul meu nu e întotdeauna viril. Încămă că nu sînt o femeie normală». Ea ar începe să-și spună că trebuie să facă un soi de lifting orgasmic, așa cum, după ce citește reviste feminine și se privește în oglindă, își observă ridurile de pe față și își spune că desigur față ei nu arată atât de bine pe cît ar trebui. Aceste efecte ale oricărei lucrări de popularizare, ale oricărei lecturi, astăzi democratizate, sînt niște efecte secundare destul de noxive. Aș ține mult să nu se întîmple la fel și cu lucrarea mea”. E atât de reconfortant să descoperi o voce atât de înțeleaptă mereu dornică de a evita sfaturile și complexul glamoros al lui „vreau să fiu”. Este, de fapt, cea mai bună critică pe care am putea-o aduce unor cărți precum cea a lui Leleu, cărți sfătoase care de prea multe ori măresc sentimentul neîmplinirii necontribuind cu nimic la cunoaștere. La Dolto abundă exemplele și pasajele descriptive întotdeauna completate de interpretări bine cîntărite.

Închei cu un pasaj despre pornografia care deconstruiește eficient senzația de „evoluție” prin invazia imaginii îndrăznețe. Superficialitatea pornografiei este ironizată fin, neavînd de a face, evident, cu vreun spirit conservator sau fanatic anti-pornografie: „Oricum, pornografia a fost întotdeauna întrucitva o chestiune a preoților... adică a celor ce-și refulează genitalitatea. Pornografia reprezentată glumele legate de anal și oral și care nu provoacă intervenția unui al treilea termen, viu acesta. Ea se oprește la jocul infantil al descoperirii genitalității. Ea este sexul ca obiect parțial. Din acest motiv, cei ce au fost siliți să adopte sexualitatea nu printr-o renunțare datorată evoluției lor, ci prin culpabilitate sînt obligatorii hărăziți pornografiei”.

Dr. Gerard Leleu, *Cartea dorințelor, traducere de Doru Mares, colecția „Erosop”, Editura Trei, 2006*. Robert Muchembled, *Orgasmul și Occidental. O istorie a plăcerii din sec. al XVI-lea pînă în zilele noastre, traducere de Liviu Papuc, Editura Cartier, 2006*. Françoise Dolto, *Sexualitatea feminină. Libidoul genital și destinul său feminin, traducere de Nicolae Baltă, colecția „Biblioteca de psihanaliză”, Editura Trei, 2005*.

**SEMNAL**

Ana Maria Sandu, *Fata din casa vagon*, prefață de Mircea Cărtărescu, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 224 de pagini, 19.96 RON

O scriitoare pe care o recomandă Mircea Cărtărescu: „Reușita *Fetei din casa vagon* constă în poezia de mare forță a evocărilor, amintirilor și fantasmelor tuturor personajelor, care nu sînt decît avatarele uneia și aceleiași voci eminamente feminine. Tot ce pot spera de-acum încolo e ca acest roman crud, ciudat și atât de original să o impună, în fine, pe Ana Maria Sandu ca pe o scriitoare de primă mînă”.

Un roman impresionant, spectaculos, foarte bine controlat stilistic. Narățiunea este structurată în trei părți, fiecare relatată de către o altă voce. Prima parte este romanul unei fetețe, Ileana, care își trăiește copilăria plină de neînțeleșuri echivalente cu niște miracole. A doua parte, narată de către fiica Ilenei, Ina, reconstituie viața femeii de mai tirziu, de la momentul întîlnirii viitorului soț, Ștefan, pînă la consolare, datorată brutalităților acestuia, în brațele unui amant și sinuciderea ei ulterioară. În a treia parte, narățiunea îi aparține Ilenei înseși, tînră, încă la liceu, care își cunoaște, în timpul unei vacanțe la Costinești, viitorul soț. Ștefan se arată încă de pe acum un tip violent, fiind capabil însă și de gesturi de tandrețe.



Adrian Cioroianu, *Sic transit gloria... Cronica subiectivă a unui cincinal în trei ani și jumătate (mai 2001-octombrie 2004)*, colecția „Ego. Publicistică”, Editura Polirom, 568 de pagini, 32.95 RON

Volumul reuneste cronici și comentarii politice scrise în cursul anilor 2001-2004 și publicate în „Ziua”, „Ziarul financiar”, „Formula As”, „Evenimentul zilei”, „Opinia studentescă”, „Lumea ieseanului”, „Cuget liber”, „Adevărul de Arad”, „Dilema” (ulterior, „Dilema Veche”), „Gazeta sporturilor”, „Ziarul de duminică”. Diversele subiecte abordate – *Armagdon II*, situația învățămîntului românesc, manualul unic, atacurile din 11 septembrie 2001 din Statele Unite, ideea regionalizării, disensiunile dintre premierul Năstase și președintele Iliescu, CNSAS, frații Bivolari – prezintă o Românie pe care o știm cu toții, dar pe care fiecare o vede altfel.

RADIO SDC

„Suplimentul de cultură” pe radio, ediția a 11-a

Vineri, 10 noiembrie, de la ora 19.10, pe Radio Iași a fost difuzată ediția cu numărul 11 a magazinului cultural „Suplimentul de cultură”, emisiune produsă de Anca Baraboi și realizată de George Onofrei.

Invitatul principal a fost scriitorul Dan Lungu, autorul volumelor *Băieți de gașcă și Raiul găinilor*, apărute la Polirom în colecția „Ego.Proză”. Acesta a fost selectat anul trecut în cadrul programului „Les Belles Étrangères”, organizat de Centrul Național al Cărții din Franța.

În prima parte, prin telefon s-a aflat în legătură cu studioul „Suplimentului” scriitorul Ion Manolescu, care și-a lansat joi, la Cărturești, cel mai recent volum – *Derapaj*. Despre romanul lui Manolescu a vorbit și criticul literar Luminița Marcu, care a semnat, de altfel, prefața cărții.

Radu Jude, regizorul care a câștigat marele premiu pentru scurtmetraj la Festivalul de Film de la Montpellier a povestit ascultătorilor despre filmările la producția *Lampa cu căciulă*, filmul bazat pe scenariul lui Florin Lăzărescu.

Emisiunea „Suplimentul de cultură” poate fi ascultată la adresa: <http://www.supliment.polirom.ro/radio.asp>. Mai nou, întreaga arhivă poate fi „agregată” de la adresa www.polirom.ro/podcast.

Blogul cu numărul 9

Începând de săptămîna aceasta puteți accesa un nou blog pe site-ul „Suplimentul de cultură” – „radio-phobii” –, susținut de Elena Vladăreanu la adresa <http://www.supliment.polirom.ro/elena>. Blogul are în centru experiența de realizator de radio a Elenei, care prezintă de luni pînă vineri, de la ora 11.30, pe Radio România Cultural programul „Timpul prezent”. Acesta este al nouălea blog marca „Suplimentul de cultură”.

www.musicaviva.ro

Pentru cine nu știe, Musica Viva a fost, între altele, numele unei edituri și muzicale, creată între cele două războaie mondiale de dirijorul Hermann Scherchen. Din 1938, pentru mai puțin de un an de zile, a fost și numele unei orchestre constituită și dirijată tot de Scherchen și compusă din muzicieni cărora naștii le interzisera să mai profeseze în marile orchestre din Germania și Austria.

Musica Viva a fost, după cel de-al doilea război mondial, și numele unei asociații de concerte, constituită la München în 1945 și care a promovat programatic pînă în 1958, muzica și arta contemporană. Un nume prestigios în istoria recentă a muzicii, preluat acum, cu simbolistica sa, de portalul pe Internet inițiat de un pasionat și cunosător meloman.

Doru Ionescu nu este un profesionist în ale muzicii. De formație avocat, unul dintre sașiștii de mare talent din România, colecționar de discuri și brucknerian convins, Doru Ionescu este o prezență simptomatică pentru o nouă generație de oameni de cultură și întreprinzători. Această generație va fi, probabil, cea capabilă să repună, treptat, cultura muzicală pe un făgaș normal de profesionalism, competitiv, internațional, acolo unde o mare parte a profesioniștilor titați par înghețați într-o lipsă de proiect, în conservatorism sau își văd bine-merci de gloria și interesele personale. Fiindcă, în fond, un asemenea portal de informații pe Internet, grupînd instituții muzicale, orchestre, edituri, posturi de radio etc., ar fi trebuit să fie, de mulți ani, inițiativa Uniunii Compozitorilor, a muzicologilor și criticilor et. Al lor e interesul prim de a-și face cunoscută activitatea și de a o promova, de a răspîndi informația muzicală la toate nivelurile, inclusiv cu mijloacele pe care le oferă informatica. Or, o mulțime dintre ei par să se considere mai curînd o castă închisă și superioară celorlalți. Lipsa de funcționalitate a Editurii Muzicale sau a muribundeii case de discuri Electrecord a devenit proverbială. Ce se poate spune despre lipsa unei adevărate reviste muzicale periodice? Principalele Filarmonici a țării i-au trebuit 15 ani să-și clădească un site Internet și mai este de lucru pînă să devină comparabil cu cele ale orchestrelor europene de prestigiu. Cu excepția redactorilor ei, nimănui nu-i pasă că România Muzicală este, probabil, unicul post de radio clasic național din Europa care nu emite și pe Internet. Dacă o mai fi vreunul

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga



The screenshot shows the homepage of the website 'Musica Viva'. At the top, there is a navigation bar with links: HOME, CALENDAR EVENIMENTE, TRAIESTE STIRI, SONDAJE, RECOMANDARI, CAUTARE, CONTACT. Below this is a banner for 'CONU' ALECU demisec de cursa lunga'. The main content area features a 'Meniu' sidebar with links to Home, Evenimente, Săptămîna Musica Viva, Trăiri, Profie, Program concert, Scrisoare Melomania, Radiu a Musica Viva, Institut, Teoria muzicii românești, Dicționar muzicieri romani, Forme de operă, Ansambluri contemporane, Coruri, Orchestre, Teatre de operă, Teatre de operă, Balet, Reviste, Edituri, Școli de muzică, Muze, Agenții de impresariat, Festivaluri, Competiții, Magazine, Săptămîna Radio, Agenții de literă, and Download muzică. The main content area displays news items such as 'Rusandra Danose la Opera din Philadelphia' and 'Festival Spectrum XXI la Paris, 15-23 noiembrie 2006'. A sidebar on the right contains a search bar, a 'Despre Musica Viva' section, and a 'Sondaje' section.

» Portalul *MusicaViva.ro* promite să fie o sursă de informații de mare interes și foarte utilă, atunci cînd va avea și varianta engleză, și pentru muzicologii occidentali, care se plîng din timp în timp de lipsa de comunicare, chiar impolitetea unor colegi de breaslă români.

în aceeași situație, nu e, oricum, spre gloria radioului românesc.

Mai mult, casta în cauză pare impenetrabilă și la orice încercare de a i se pune în mișcare spiritul. Degeaba încerca un critic mai tînăr, Florian Baicu, în „Observatorul cultural”, să aducă în discuție situația catastrofală a cărții muzicale. Nici o dezbateră, nici o reacție publică printre colegii lui de breaslă. Ați citit multe recenzii la o carte cu subiect muzical, apărută în România? Și totuși, în tiraje infime, cu distribuție ca și inexistentă, cum o semnalează portalul *MusicaViva.ro*, există totuși peste 30 de edituri la care au fost publicate asemenea cărți. Nu mai vorbesc despre cele câteva traduceri ale unor cărți de mare interes, a căror apariție a trecut, practic, neobservată de critică. De exemplu, volumul profesoarei Brigitte Hamann, *Winfred Wagner sau Bayreuth-ul lui Hitler*, publicat în traducere de o editură merituosă pe plan muzical, Vivaldi, o carte mult discutată în presa culturală a altor țări.

Portalul *MusicaViva.ro* promite să fie o sursă de informații de mare interes și foarte utilă, atunci cînd va avea și varianta engleză, și pentru muzicologii occidentali, care se plîng din timp în timp de lipsa de comunicare, chiar im-

politetea unor colegi de breaslă români.

I-am oferit lui Doru Ionescu această pagină pentru a-și explica ce îl motivează și citeva intenții de viitor pentru portalul său și iată ce mi-a răspuns: „Sîntem într-o epocă în care, dacă nu ești activ pe Internet, practic nu ești. Decizia de a înființa acest portal a venit și în urma unui eșec editorial, acela de a avea o editură cu profil exclusiv muzical, în condițiile unei distribuții precare și ale unui public în general needucat, neinteresat și pauper.

Portalul are marea avantaj că publicitatea se face direct, fără intermediari, iar cei interesați sînt, de regulă, persoane active, cu studii superioare și din clasa mijlocie, publicul care se întîlnește în general în sălile de concert din țările în care activitatea în domeniul muzicii clasice are tradiții vechi și a-dînci. Sînt mare amator de navigat pe Internet în căutarea de lucruri inedite și am văzut neenumărate site-uri interesante, atractive. Modelul principal pentru *www.musicaviva.ro* îl constituie portalul de muzică clasică din Cehia, sursă de informare eficientă și agreabilă.

Această «aventură» are mai multe obiective. În primul rînd, stringerea cît mai multor informații posibile, un lu-

ru extrem de complicat avînd în vedere, pe de o parte, atomizarea informațională prezentă, iar pe de altă parte, la noi, pur și simplu, lipsa informației propriu-zise sau, atunci cînd există, puțina ei fiabilitate (vezi anulul dovedit fals al prezenței sopranei Angela Gheorghiu la deschiderea Festivalului Enescu în 2007). Am constatat că nu există decît 5-6 instituții culturale cu stagiunea stabilită pe citeva luni înainte, semn al unei instabilități financiare și manageriale cronice la nivelul întregii țări. Un al doilea obiectiv este informarea tuturor posibilităților interesate de acest portal. Dacă facem un calcul aritmetic destul de simplu și îi adunăm pe cei ce studiază în liceele de muzică, în conservatoare, pe profesorii lor, pe muzicienii din orchestre și pe fideliile concertelor sau emisiunilor muzicale la radio sau la televizor, concluzia este că se poate vorbi despre un public de nișă, de citeva zeci de mii de persoane. Acestora li se oferă acum un spațiu în care pot găsi nu numai preferințe strict personale sau profesionale, dar pot interacționa și lua cunoștință de aspecte ale muzicii clasice, uzuale în țările cu tradiție, dar la noi încă în stadiu incipient”.

O invitație de a vizita www.musicaviva.ro și a vă spune părerea.





Între campioni balcanici, hinduși și căței new-yorkezi

La Sibiu a avut loc (între 23 și 29 octombrie) a XIII-a ediție a AstraFilm Fest, care se pare că își va încălca tradiția bienală pentru că e nevoie de el și la anul. Cum am fost deja la majoritatea edițiilor, pot spune că cea de acum mi s-a părut cea mai reușită.

Organizarea a fost eficientă și imperceptibilă, publicul numeros, străinii vorbăreți, vremea nemaipomenită – unde mai pui că la Sibiu e acum așa o atmosferă de așteptare optimistă a evenimentelor de anul viitor. Orașul arată din ce în ce mai bine, parcă și oamenii sînt mai relaxați și mai drăguți. Normal, l-au apucat pe Dumnezeu de „chicior”. Iată mai jos două vorbe, trei prostii despre cîteva filme care mi-au plăcut.

Campionul balcanic

Kinces Előd este membru fondator al UDMR, căzut în dizgrație după tulburările de la Tirgu-Mureș din '90, dar e și tatăl Reka și eroul acestui film personal, dar percutant și obiectiv. Tînăra regizoare (născută în 1972) a studiat filmul în Germania, unde și locuiește. Motivul principal pentru care pornește să filmeze e reabilitarea politică a tatălui său, dat la o parte de colegii de partid după ce a revenit din exilul unguresc. Treptat, viziunea ei se lărgeste. Se vede nevoită să-și redefiniească propria relație cu tatăl și să-și dea seama de natura conflictului dintre români și maghiari, la fel cum la nivel dramaturgic trăsăturile biografice ale filmului fac loc tabloului mult mai larg al comunității maghiare din România și al societății românești contemporane. Neînțelegerile dintre maghiari și români sînt observabile din cursivitatea dialogurilor din casă. Nici unii, nici alții nu sînt sensibili la suferința celuilalt. Fiecare crede că are dreptate și refuză locul doi. Filmul are tăieturi foarte bine întuite, un ritm care crește în mișcări largi, un scenariu excelent și un umor care vine de la membrii familiei Kinces, și mai ales de la mama Reka, o femeie spirituală și vo-

luntară care își susține opiniile cu orice risc. Kinces Reka are însă nu numai mințea descuiată moștenită de la părinți, ci și o tandrețe pe care n-o lasă să se vadă dect arareori. **Campionul balcanic** e în filigran portretul părintelui său pe care îl iubeste suficient de mult ca să îl poată trage de mustăți. Nu în ultimul rînd, filmul e și autoportretul discret al fetei speriate în '90 că tatălui ei i s-ar putea întimpla ceva, fetiță care a crescut odată cu istoria recentă, transformîndu-se într-un matur responsabil.

Holy Men and Fools

Căutarea credinței îmbracă în ziua de azi forme diverse. Filmul lui Michael Yorke se circumscrie unei asemenea căutări, înfățișînd-o prin forma luată de două destine umane. O suedeză, fost fotomodel de succes în anii '60 – care și-a lăsat baltă copiii, profesia, limba și țara –, și un indian care a refuzat viața modernă cu perspectivele ei pentru a deveni în ochii unora un fel de vagabond, iar în ai altora un guru. Cei doi trăiesc azi în India, iar autorul îi însoțește în călătoria lor spre izvorul Gangelui. Filmul nu are nimic din „iconografia” modernă, post-hippie a căutărilor metafizice pierdute, mai ales a occidentalilor care nu se pot „regăsi” de cele mai multe ori decît înlocuind o închisoare cu alta, decît intrînd în paradigma unei mode, ci e o incursiune umană și plină de substanță în căușele căutării de sine. Cineastul contribuie cu întrebări de bun-simț, atent parcă să nu intre în curentul comun al vesticilor confrunțați cinematografic cu această lume exotica. Filmul nu dă lecții nici de metafizică, nici de turism, nici de psihologie. Personajele

FILM

Iulia BLAGA

lui sînt naturale și vii, iar calmul lor insuflă și filmului un ritm intrinsec. *Holy Men and Fools* lasă în privitor sedimentul discret al unui mod de viață care poate fi urmat și în abstract, detașat de condiționările lui geografice sau doctrinare.

Welcome to NY

Tabloul mozaicat și pe alocuri suprarealist al New York-ului, oraș care, mai ales după atacurile teroriste din 11 Septembrie 2001, a intrat definitiv în imaginarii lumii contemporane. Coproducție Chile-Italia-Spania, filmul prezintă viziunea personală a celor doi autori, Bettina Perut și Ivan Osnovikov, una deloc măgulitoare pentru oraș. Autorii pendulează între fascinație și oroare, reținînd acele lucruri prea puțin cunoscute despre New York sau amănunte pe care nimeni nu le mai vede în goana de zi cu zi sau în filmele „mainstream”. Filmul asamblează aceste momente într-un lanț în care determinările sînt mai mult sau mai puțin evidente. Un cimitir al animalelor de companie și bijuterii cu cristale Swarovski pentru căței, dar și pensionare slorînd la întîlniri electorale sau infulectînd fursecuri la aceleași întîlniri. Toaletele din vecinătatea lui Ground 0, dar și lacrimile din ochii celor care îi plîng pe cei uciși de teroriști. Cei doi autori refuză un comentariu, dar nici nu mai e necesar unul peste imaginile eteroclitice ale naturii umane. Pe lîngă gradul de inedit al momentelor surprinse – cu o ironie și un sarcasm mai elaborate ca la Michael Moore –, apropiate mai degrabă de „răutatea” austriacului Ulrich Seidl, filmul e frumos construit și în unele cadre de-a dreptul perfect. Toate evenimentele au loc pe fundalul campaniei electorale prezidențiale din 2004.

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU



Blue, Black & White

Povestea Rolling Stones, spusă de Ioan Big

Există un consens în rîndurile iubitorilor (cunoscătorilor?) de rock: Rolling Stones este cea mai mare trupă rock'n'roll din lume! Ani de carieră neîntreruptă, hituri „fără număr” (citată să nerveze pe unii!), charisma, tupeul, știința scandalului mediatic și *fair-play*-ul față de rădăcinile negre ale muzicii lor – ce se mai poate adăuga la superlative? Model nedorit pentru părinții tinerilor de „familie bună” ai anilor '60, cei 5 (6, 7 sau 8) componenți au ajuns rapid exemplu de cum se face avere, cum se obține gloria, cum se trăiește la viteza tipică sfîrșitului de secol demențial. Într-o lume devenită *show (& biz!)*, Rolling Stones sînt azi lecție elementară de „cum să devii cineva” mai mult de 15 minute, cite i se cuvînt fiecărui om să fie cineva. Dacă, desigur, omul respectiv a fost dăruit cu puțin talent.

Cea mai mare trupă de rock din lume trebuia să nască doriința de a scrie cea mai mare biografie a unei trupe rock – în indiferent ce limbă. În engleză, idiomul universal al rockului (să zic așa), s-au scris cărți peste cărți. În limba română nu se scrisese. Ioan Big și-a luat această povară. Pentru că este o treabă ce ține de muncile lui Sisif să alcătuiesti biografia unei trupe care nu doar că nu și-a finalizat cariera, dar nimeni din anturaj nu mai știe bine ce s-a petrecut într-un anumit moment, cum s-au finalizat un turnee, o înregistrare, o căsnicie (că despre cheful nici nu se poate reține nimic, dacă sînt adevărate!)...

Ioan Big (un tip blond, ca să completăm culorile din titlu!) este – pentru cine nu știe – autorul a încă două monografii: una despre *Eric Clapton* (2001), alta despre *Era punk* (2003). Domeniul al aproximațiilor cuceritoare, al improvizărilor de moment (normal, de vreme ce rockul, ca și jazzul, este

mai apreciat cînd beneficiază de spontaneitatea creatoare – *jam-session* –, nu de șabloane „de succes”), publicistica rock de la noi și de aiurea cunoaște puținii meseriași devotați amănuntului, exhaustivului. Ioan Big se numără printre benedictinii genului. Scrie sau nu strălucește prin metafore, nu ia ochii prin formulări scilpitoare, nu impune prin radicalitate. Calm ca și cînd ar avea în față eternitatea, probînd fiecare aserțiune cu citate din presa vremii sau din declarații verificabile, minuțios ca un naturalist ce studiază cu lupa desenul complicat al cutărei formațiuni necunoscute, Ioan Big avansează exasperant de încet pentru un cititor din epoca Internetului; dar cît de savuros pentru un degustător și-un pătimaș al fenomenului!

Pagină după pagină, biografia Rolling Stones impune fără umbră de îndoială și fără să pară deloc ce crede Florian Pittiș că e: o „însălătură”! Cartea este dovada unui talent matur, născut – se vede treaba – pentru opuri monumentale! Trupă cu destin fabulos, nu se putea scrie decît o carte masivă despre Rolling Stones. Dar Ioan Big ar putea scrie despre oricine o carte impresionantă. Cu condiția ca respectivul artist să genereze în inima autorului un sentiment profund. Și Clapton, și punkul, și Rolling Stones au reverberat puternic în Ioan Big, astfel încît avem trei titluri de referință. Pentru așa ceva trăiește *The BIGest Biographer!*

P.S. Florian Pittiș declară că i-au trebuit doi ani să echivaleze în românește „Rolling Stones” = „vîntură lume”. După ce-a tradus „Whole Lotta Rosie” (AC/DC) drept „culoarea roșie” (a partidului?), e o izbîndă, sigur! Dar „trade mark” nu se traduce, decît dacă-i ordîni; sau se copiază, greșindu-se o literă, dacă ești un comerciant prost.



Zen blog



SCARA DE BLOG

Cristi NEAGOE

Ai avut vreodată idiosincrasii față de semnele de punctuație? De exemplu, virgula. Îți place virgula? „,“ – da, fix ea. Sau punctul și virgula? Irene disprețuiește foarte tare virgulele, fiindcă seamănă cu niște scrumbii.

Dincolo de asta, refuză orice fel de contact cu scrumbiile, fiindcă acestea din urmă seamănă – horrible dictu – cu niște virgule! În schimb, adoră punctul și virgula. Semnul asta de punctuație îi aduce ei, Irenei, zina despre care vorbim aici, cu un om care citește dimineața ziarul în metrou și își înmoaie din greșeală cravata în paharul de plastic cu cafea.

Pe Irene o hărțuiesc revistele financiare deasupra cărora planează un groaznic blestem, iar mița dumnezei e atât de alintată, încît își trezește stăpîna cu un mieunat smuls parcă din iadul pisicilor, fiindcă avea un țîțar pe nas și îi era prea lene să se scuture de una singură. Irene are parteneri-de-coincidențe și bărbați dintre cei mai draguți pe lângă care trece pe stradă, se îndrăgostește instantaneu, dar nu se oprește, întoarce capul doar pentru a vedea că și el a făcut la fel, după care meditează asupra nevoii urgente de a achiziționa skill-uri de agățat. Dacă nu ar avea deja suficiente fobii, i-ar plăcea să și-o dezvoltă p-asta: luposlipofobia, adică teama că ai putea fi urmărit de lupi pe o podcă de bucătărie proaspăt lustruită și purtînd doar șosete în picioare.

„Vă spun că îi este mult mai greu unui om care alege să vadă lucrurile altfel și să se entuziasmeze făcînd asta. Care-și strînge economiile într-o bufniță de porțelan, nu într-o bancă, și cînd dansează dă din picior în ritmul rinichilor, pentru că nu crede că doar inima are un ritm. Care ține minte că în Marea Bering se găsește crabii imenși și că atunci cînd *Arctodus Simus* («God Bear») din Penin-

sula Kamchatka (despre care au afirmat că există Bergman, Sivobolov și Vereshchagin) trece pe undeva, face două găuri imense în pămînt, acolo unde se oprește și se ridică în două labe. Pentru că este genul de om care dă numai peste comunități de oameni de știință reticenți, dormici să-i explice întotdeauna cît de tare se înșală, că ei au întotdeauna dreptate și el – niciodată. Și că este, de fapt, un farsor.”

Asta-i blogul pe care îl deschizi de dimineață, cînd îți vine să dai naibii jobul și dimineața. M-am întrebat chiar de cînd am dat peste el ce-l face să fie așa și cum de-i reușește chestia asta. Mie, spre exemplu, mi-e foarte greu să mă repliez diminețile. De-abia după multe luni m-am hotărît să mă uit în arhivă, să vad de unde a pornit blogul zen ca să ajungă aici. Încă nu am reușit să termin. Îmi ia cite o zi să diger o postare sau două. Sint prea dense.

Cumva, cred că am găsit. Pe 27 iunie 2005, într-o marți, Irene a scris așa: „Pe scurt: să faci din fiecare idee și din fiecare imagine un loc privilegiat; astfel, în mod paradoxal, totul este privilegiat. Fiecare act sau percepție, fiecare gest cotidian, încetînd să mai fie un mijloc,

» **„Fiecare act sau percepție, fiecare gest cotidian, încetînd să mai fie un mijloc, devine un scop în sine”. Hei, ce kantiană această propoziție.**

devine un scop în sine”. Hei, ce kantiană această ultimă propoziție. I-aș face cu ochiul și i-aș spune „mmm, sentence, you're fucking cute”. Dar treaba cu privilegierea (în sensul asta, nu al uzatului carpe diem bleah) e foarte tare.

Peste toate, Irene ascultă Air și are câteva poze pe Flickr la care ar fi bine să nu vă uitați, mai ales dacă sînteți bărbați heterosexuali, bisexuali sau lesbiene. Asta fiindcă Irene are o poză în care se plimbă ea într-o căruța, pe undeva pe la țară, normal că într-o clăie mare de fin, ferindu-se ușor cu palma de soarele care-i intra în ochi și arătînd bestial. De fapt, căruța nici măcar nu apare în poză și se poate foarte bine ca ea nici să nu existe, însă imaginea lui Irene surprinsă din mișcare, ca și cînd un observator disperat, genul paparazzi, ar alerga după cal, în paralel cu căruța, pentru a captura în sfîrșit fotografia cu care să prindă un first cover în „People Magazine”, m-a perturbat total. Întreaga ediție din acest număr al rubricii „Scara de blog” trebuie citită din perspectiva asta de incertitudine heisenberghiană. Cum cred că mai spuneam pe undeva (sau îmi spuneam mie doar?): NU trebuie să vă îndrăgostiți de femeile virtuale. Efectul Pygmalion se manifestă aici cu atîta forță, încît te-apuci să-i lași comentarii pe blog, să ascuți muzica pe care o ascultă ea și să-ți pui poza ei pe desktop, fotosopată să fade to background. Ceea ce e sick. Sick!

mintea-de-cesi.blogspot.com



VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE » O IDEE DE AFACERE

Bobo

M-am gîndit. Super idee de afacere. Mi-a venit într-o zi cu puțină ploaie, puțin frig și puțin cîte puțin din toate. Ba chiar și un pic de soare. Un fel de talmeș-balmeș pe fond de munte. Cîteodată Dumnezeu nu prea-i hotărît cum să-și planifice vremea. Eu cred că de fapt e complet debusolat și nu înțelege mai nimic. Faptul că se încapățînează să crească oa-



meni crează un precedent de neiertat.

Eram la o nuntă în Piatra-Neamț, nimerit acolo din greșeală, fiindcă eram cazați amîndoi în același hotel. Eu cu nunta. La ora 9 treizeci seara, luam cina într-o aripă a restaurantului. Nunta, în cealaltă. Separați de un fel de perete-tampon din termopan. Că m-a și întrebat cineva dacă așa sînt nunțile pe aici, prin Moldova. Pentru că la ora aia, doar o minuță de oameni abia ocupau vreo trei mese, și ăia parcă se

împutîneau pe măsură ce trecea timpul, de parcă făceau figurație într-o reclamă și tot ieșeau în pauze de țigară, deși nu trăsăseră încă nici o scenă. Muzicanții interpretașă magistralt câteva piese prăfuite și acum se odihneau, astfel încît peste ditamai sala se auzea doar un zumzet de fond, dacă vă închipuiți cît de tare poate să zumzăie o minuță de oameni. Am zis că, oneori, o nuntă poate fi o foarte bun prilej de înțrîtare. Nu dispui prea des de 4-5 milioane, să-i arunci pe

cîteva manele care sună ca pe telefon și o masă prea mare s-o poți minca singur într-o noapte.

Și atunci m-a izbit. Cineva, probabil un cuplu invitat, s-a postat în fața intrării, moment în care un muzicant, vîzîndu-i cu coada ochiului, a sărit acrobatic la orgă apăsînd profesional pe un buton și, dintr-o dată, peste liniștea zumzăită a început să se audă cea mai bună idee de afacere pe care am avut-o eu vreodată. Primirea. O să înregistrez Primirea la UCMR.

Nu cred că a înregistrat-o nimeni pînă acum. O să zic că-i a mea și nimeni n-o să mai aibă voie s-o cînte fără să mă plătească. Să-și primească invitații pe *Deșteaptă-te române* dacă nu vor, n-au decît. Asta e. Ura.

PS: Apropo de Piatra, Ștefan cel Mare și alaiul de boieri se plimbau la un moment dat prin Moldova, așa, teleleu-Tănase. La un moment dat, aud ei niște boncănături în depărtare. Boieri dumnevoastră, ia mergeți de vedeți ce se aude acolo. Se duc doi boieri, se întorc.

Măria ta, e un neamț care sparge pietre. Da? Atunci Piatra-Neamț să rămîie numele acestor locuri. Ura. Mai merg ei mai la vale, țigîdim-țigîdim, iar se aud în depărtare niște bocăneli. Boieri, dumnevoastră, ia mergeți și vedeți ce se aude și di ci. Merg boierii, se întorc. Măria ta, e tot un neamț. Sparge pietre pentru case. Da? Atunci Piatra-Neamț să se numească aceste locuri. Măria ta, nu se poate, ați mai zis Piatra-Neamț. Da? Da. Atunci... Buzău.

Punked sau păcălit TV



ARTE VIZUALE

Matei BEJENARU

Odată cu dezvoltarea mijloacelor de comunicare ce lucrează în rețea, lumea a devenit un sat global în care distanța, frontierele, coordonatele teritoriale și spațiale s-au dizolvat.

Cultura de televiziune și calculator a provocat o deplasare de paradigmă de la explozie la implozie, de la dispersarea fizică la inclusivitatea virtuală.

Un rezultat al televiziunii globale a fost crearea unei comunități virtuale constituită din indivizi consumatori de informație. Teoreticianul francez Jean Baudrillard scria în *Simulations*, în 1983, că realitatea a fost scurtcircuitată de cod, deschizându-se astfel domeniul hiperrealului, ce desemnează o experiență în care semnele și simulările sînt realitatea. Descriind apariția noii societăți post-moderne, organizate în jurul fenomenului de simulare, în care modelele, codurile, comunicarea, informația și mediile sînt artizanii unei rupturi radicale cu societățile moderne. Universul postmodernist propus de Baudrillard, cel al hiperrealității, este guvernat de modelele și codurile care determină gîndirea și comportamentul și în care mijloacele de divertisment, informare și comunicare oferă experiențe mai intense decît realitatea cotidiană. Astfel, harta este mai importantă și mai veridică decît teritoriul pe care îl reprezintă.

Domeniile în care hiperrealul se manifestă cu precădere sînt televiziunea și jocurile pe calculator. Intervențiile post-moderne din televiziune reiau atacul la adresa realismului, prelundu unele dintre funcțiile nedreptate anterior de mituri și ritualuri, cum ar fi integrarea indivizilor în ordinea socială, consacrarea valorilor dominante, oferta de modele de gîndire și comportament – inclusiv cel sexual.

Videoclipul a adus o popularitate imensă star-urilor pop

Invenția postmodernă în domeniul televiziunii din ultimele două decenii și jumătate a fost videoclipul, o lume metaforică, ireală, creată printr-un flux de imagini comprimat în 3 minute și func-



ționind ca un produs cultural autonom și independent de piesa muzicală pe care o ilustrează. Videoclipul promovat sistematic, la fel ca reclamele publicitare prin canale din televiziune reiau atacul la adresa realismului, prelundu unele dintre funcțiile nedreptate anterior de mituri și ritualuri, cum ar fi integrarea indivizilor în ordinea socială, consacrarea valorilor dominante, oferta de modele de gîndire și comportament – inclusiv cel sexual.

Ashton Kutcher, un tînar actor de la Hollywood, care a devenit celebru și prin relația cu Demi Moore, cu 15 ani mai în vîrstă decît el, este protagonistul emisiunii „Punked” difuzată la MTV, în care star-uri din lumea entertainment-ului sînt puse fără să știe în situații critice ori jenante, pentru ca telespectatorii, avizi de a afla cît mai multe despre idolii lor, să se distreze copios pe seama reacțiilor neprevăzute ale acestora. Farsele, o realitate artificială construită în cadrul alteia, la fel de artificială ca și prima, sînt întotdeauna deconspirate la

sîrșitul fiecărei emisiuni, iar noi, creduli telespectatori, rămînem cu impresia că am aflat mai multe despre viața personală a star-urilor. Acestea au fost ori s-au lăsat păcălite, pentru ca noi, fideli consumatori ai poveștilor MTV, să mergem a doua zi să mai cumpărăm un CD cu muzică ori cu jocuri, să mai vedem un film la cinema ori să ne luăm hînuț și cosmetice pentru a nu fi demodați...

Arata-ne ca esti EXCELENT în domeniul tau

Economie 1000 EURO

Jurnalism

Arhitectură

Medicină

IT

Studentul Anului

www.studentulanului.com

» Universul postmodernist propus de Baudrillard, cel al hiperrealității, este guvernat de modelele și codurile care determină gîndirea și comportamentul și în care mijloacele de divertisment, informare și comunicare oferă experiențe mai intense decît realitatea cotidiană.

ȘERBAN FOARȚĂ REVINE



Începînd cu săptămîna viitoare puteți citi o nouă rubrică de Șerban Foarță – Roșul ușor e rozul iluzor (pa-lindroman). Romanul cu-noscutului scriitor va fi prezentat cititorilor revistei noastre sub formă de foileton. Pînă atunci, de pe LiterNet (www.liter-net.ro) poate fi descărcat volumul *Cliquet*, cea mai recentă „producție” semnată Șerban Foarță.

RADU JUDE, PREMIAT LA MONTEPELLIER

Regizorul Radu Jude a cîștigat marele premiu pentru scurtmetraj, pentru filmul *Lampa cu căciulă*, în cadrul celei de-a 28-a ediții a Festivalului Filmului Mediteranean de la Montpellier, Franța, organizat în perioada 27 octombrie – 5 noiembrie.

Lampa cu căciulă, cîștigător al concursului Centrului Național al Cinematografiei în 2005, este un *road movie* despre relația dintre un tată și fiul acestuia și despre

cît de importante sînt în viața lucrurile mărunte. Scenariul este scris de Florin Lăzărescu, iar imaginea este semnată de Marius Panduru. Regizorul Radu Jude nu este la prima selecție la Montpellier, în 2004 fiind prezent cu *Corp la corp*.

Festivalul de la Montpellier a prezentat peste 250 de filme, producții recente și inedite provenind din zona Mediteranei.



Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjunc: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Victor Jalbă

Rubrici permanente:

Adriana Babeti, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Mădălina Cocca, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Cristi Neagoie, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu. **Carte:** Luminița Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. **Muzică:** Victor Eksenasy, Răzvan Țupa, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michailov. **Arte vizuale:** Matei Bejenaru. **Caricatură:** Lucian Amariu (Jup). **Grafică:** Ion Barbu. **TV:** Alex Savitescu

Ediția Națională: Elena Vlădăreanu, R. Chiruta

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333, Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri MEDIAFAK

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA

Luiza VASILIU

Nopti albe

Azi, enciclopedia de noapte, despre cât de albe sînt nopțile unei. Sau cât de gri. Dinspre 4 spre 5 noiembrie, afișele au anunțat „Prima noapte albă din orașul tău”. După cum vă puteați închipui, a fost prima, dar n-a fost albă cu totul, pentru că muzeele s-au închis totuși la 22.00, iar singura librărie care a acceptat să stea trează a rezistat numai pînă la 23.00. Dar, ca să nu mai caut nod în papură, trebuie să adaug la toată retorica asta alb-înnegrită, că măcar am văzut Muzeul de artă „by night”. Pe afiș scria: ora 21.00. Să ne apropiem de artă, așa că am vrut și eu să mă apropiu. Din păcate, în loc de ghid care să ne poarte prin muzeu, ne-au primit niște biete muzeografe fioroase, care, sperate că zăboveam atîta în fața unui tablou, ne-au cerut să ne mișcăm mai repede, pentru că ne-am pierdut de grup și nu cumva să ne amestecăm cu cele care vin din urmă. Totuși, am avut timp să descopăr un tablou de-al lui Tonitza („Cafea la Balcic”) unde stă rezemat de-un copac un scaun, leit cu cele ale lui Van Gogh, din camera lui (pictată) de la Arles. Și înc-o descoperire: portretele de femei sînt, dacă nu mai frumoase, măcar mult mai interesante decît orice alt tablou (în afară, poate, de cele cu străzi, față de care am o reală afecțiune). După toate poveștile astea pasionante, ne-am plimbat o oră prin librăria deschisă pînă la 23.00, ocazie cu care am răsfoit o grămadă de cărți în engleză și am sculat la căștile din dotarea librăriei ce se asculta în draci acum un an de zile în Germania (și chiar m-am întrebant cînd or să ajungă și la noi), formația Tokio Hotel, niște puști de 14 ani mîjiți în rock stars, care își mută domiciliul din land în land, ca să-și mai poată opri școala încă un an. A, și era chiar lună plină.

Ce-mi mai plăcea mie cînd eram mică *Nopti albe*, cu Barîșnikov, Hines și Isabella Rossellini, un soi de *Flash Dance* cu suspans și KGB, din care nu înțelegeam prea bine ce treabă au Vișoțki și sufletul rus, dar îmi doream foarte mult ca personajele să poată scăpa de nopțile albe (nu de URSS) în care nu puteai să te ascunzi nicăieri și în care pînă și somnul era ceva chinuitor. Însă acum mă roade îndoiala: cum ar fi, dacă tot ninge în octombrie, să vină noaptea albă și la noi? Ne-am obișnuit ușor sau am pica totuși în insomnie? Am trage oblonul sau am privi cum nu se mai termină noaptea?

Biblia și dislexia

„Dacă vrei să știi adevărul întreg, atunci trebuie să înveți alfabetul și semnele de punctuație.” Îndemnul matern, cald și frust înglobează sfiala vorbei de duh născute într-un cătun uitat de soare. Copilul aude, simte, privește. Nu e insensibil, nici handicapat, doar „needucabil”.

Ana-Maria Onisei

Forța imposibilității se răsfrînge într-o adorație nesfîrșită pentru ochii minții, pentru înțelegerea curbelor, detaliilor, culorilor; pentru puterea ce se naște prin voce. Cum poți rosti o carte într-un dictafon (marca Sony MZN 710)? De ce pentru unii dintre noi literele dansază, rîzîndu-ne în nas? Este credința altceva decît o pasiune?

Romanul suedezului Torgny Lindgren – *Biblia lui Doré* (Editura Polirom, 2006, traducere din limba suedeză și note de Elena-Maria Morogan) – este, pînă la urmă, locul îngemănării dintre o tragedie și o pasiune. La fel cum mlaștina rece a ținutului Västerbotten e, în viziunea scriitorului, aco-perămînt pentru oameni. Orice peisaj își are regulile jocului, însă suedezul

fascinează, vrînd-nevrînd, prin exotism. Prinsă între copertele *Bibliei*, drama tinărului dislexic care începe să-și „scrie” la dictafon opera vieții beneficiază de un decor fascinant. Pe de o parte, ținutul propriu-zis, real, pămîntesc, în a cărui descriere sînt presărate elemente culinare specifice. Specialități precum fierturile mustind de mirodenii sau limba sărată, aseasonată fac totuși deliciul celui alt roman al autorului, *Caltaboșul* (Editura Polirom, 2004). Aici, în *Biblia lui Doré*, cea mai dulce referire culinară – poate anume duioasă, dacă ne gîndim la poveste – se referă la brînză. „Brînză cu dragoste” (din zer cu unt și zahăr, colorată în ocru, cu gust de Cola), o artă în sine, la fel ca scrisul. Pe de altă parte, în paralel, scriitorul dezvoltă o lume a simbolurilor, sensibilă doar la privirea personajului principal.

Un subiect ieftin se transformă într-un roman emoționant

Suprapunerea unei fișii reci (încercările, timp de șapte ani, de a învăța să citească, urlînd, pipăind, schimonosind), pe căldura descoperirii unui univers intim, propriu, încercat de semnificație (gravurile făcute de Gustave Doré pentru *Biblie*), rup tendința spre compasiune, transformînd-o în suspans vibrant. Ceea ce pînă atunci era deznădejde acum este însulețire prin înlocuirea tînguirii tacite cu expresia artistică. Frenesia cu care omul dislexic descrie bucăți din scenele gravate de Doré



înlocuiește patima incapacității pînă la dispariție. Cu suficient umor, Lindgren recunoaște despre personajul său că știe, din spusele bunicului, faptul că „la Balzac există cu siguranță patru sute de personaje”, că „pupila, retina și pata pe care o studiam erau unite sau se topeau într-un tot pe care obișnuim să-l numim Vederea”, că va sfîrși prin a nu citi niciodată și a dicta o carte.

În fond, suedezul reușește să transforme un subiect ieftin, de sfîșiat inimi,

într-un roman emoționant, dar nu emoțional, plin de atmosferă multiculturală. Legăturile dintre erou și „facerea lumii în imagini” (însoțind povestea pînă la final cînd personajul își va recupera *Biblia* – de care se desprinsese fizic, ani în urmă) nu pot fi tăiate prin crearea propriei opere. Simbolurile nu sînt libertate, ci continuitatea singurei fascinații dintr-o viață. Această linie discretă, dar trasată cu fermitate trebuie urmărită citind romanul.

» Torgny Lindgren s-a născut în 1938 în Ragsjö, Västerbotten. Primul succes l-a avut cu romanul *Drumul șarpelui pe munte*, publicat în 1982 și distins cu Marele Premiu pentru Literatură al Uniunii Scriitorilor Suedezi. În 1991 a devenit membru al Academiei Suedeze.

Cristian Copilu' Minune

Cel puțin pentru părinții săi, orice copil reprezintă o minune. Nu prin întrebările „geniale” pe care le pune – o mamă care-și învață copilul *Tatăl nostru* a fost întrebată: „Mami, da' noi ne rugăm la tăticu'?!” –, ci în sine, prin modul lui de înșurubare în lume, prin felul în care privește, înțelege și comentează ceea ce vede în jur. Apoi vine o vreme cînd părinții se obișnuiesc cu „minunea”, nu se mai mulțumesc să o admire așa cum e, și totu se transformă într-un concurs de minuni: „Al tău ce știe să facă?”... „Păi, al meu

merge la fotbal. E genial. Să-l vezi cum dribleză!” „Ooo, dar asta nu-i nimic... Al meu citește ziarul de la trei ani.” Pornind de la micile vanități sau de la neîmplinirile personale, există o categorie aparte de părinți care țin musai ca odrasla lor să devină o „minune” cu notorietate. Într-una dintre serile trecute, m-am oprit din zapare la emisiunea lui Radu Moraru. Pe scroll era anunțat un invitat minune, „mai tare ca Vadim și ca Becali”, omul care sparge ratingul, rupe lanțul etc. Pe scaunul din fața lui Moraru, un puști

obișnuit de șaisprezece ani, pe nume Cristian Gava. Cînd l-am auzit ce și cum vorbește, am început să-mi iau notițe. Înțeleg că puștiul e o somitate culturală – fiul unui prosper om de afaceri, cetățean de onoare al Piteștiului, autor a trei cărți de versuri, dintre care una publicată pe la opt ani. Colac peste pupăză, are și adevărîntă de scriitor de la Uniune, fiind cel mai tînar membru al acesteia. Cristian avea păreri despre orice, rostite cu prețiozitate și aroganță, de la starea culturală a generației lui (care „e sinistră”) la

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU



„acești monștri sacri ai literaturii, Liiceanu și Pleșu”, de la NATO și UE la macroeconomia românească („Vedem cît de prost funcționează sistemul în România... de exemplu, în agricultură”). Pasionat de André Malraux și Jean-Paul Sartre (pe care îi înțelege „perfect”), Cristian debita, cu locvacitatea unui papagal bine antrenat, toate clișeele pe care le tot auzim la televizor. Uneori le reproducea perfect, ca și cum ar fi

venit din propria experiență de viață: „Cred că procesul comunismului în România a început foarte tîrziu”. Alteori producea judecăți de valoare senzaționale: „Ca să ajungă la un maxim de dezvoltare o societate trebuie să crească”.

Chiar că m-aș minuna mai mult, dar nu-mi ajunge spațiul. Atît doar vreau să-i spun lui Cristian: ca să ajungi la o dezvoltare firească, naturală, trebuie mai întîi să crești.

ISSN 1584-8272



9 771584 827000 102